فڕینەکان

هاوار

هەر کە بیری بۆ ئەوە دەچوو با هاواریش بکات و لە کەللەی سەر بقیڕینێ، نە کەس گوێی لێ دەبێ نە بەدەنگییەوە دێن، لە ناخەوە دەشڵەژا و موچڕکی ترس و نائومێدی تەنی دەتەنی... «بەم جەستەی پڕ ژان و ژۆمەوە و لە بارێکی ئاوادا چیم بۆ دەکرێ؟...» سەری بەرز کردەوە، «دوو بەژن و نیو نەبێ، ئەوەندەی لە دوو کەمتر نییە.» لەوەی زیاتر ئاسمانی بەقەد ساجێك تۆزێ گەورەتر لێوە دیار بوو هیچی کەی نەدەبینی، ژێر پێی خۆڵێکی خەنەڕەنگی لمدار بوو، بەملا و بەولای خۆیدا دەستی کوتا، هەندێ وردە چەو کەوتە بەر پێی، لە بەرزێتی بەژنێکەوە بەردێکی قۆقز دیار بوو بۆ دەست پێوەگرتن دەشیا، ئیتر تا ساجەکەی سەرەوە بێ گرێ داسراو بوو... بەڵام نەدەکرا پەلێ بۆ خۆی نەکوتێ... «چی بکەم؟ دەك غیرەتت سەگ بیخوا پیاو! ئەوەی پێم بکرێ دەیکەم، گەر هیچیشم بۆ نەکرا ئەوا پیاو هەر جارێ دەمرێ، هۆۆۆ هۆۆۆۆ» یەکەم هەڵپەی ئەو هاوارە بوو بەڵام بەنیوەچڵی و بێ هێز لە گەرووییەوە هاتە دەرێ، هەروەك ماستێکی بزرکاو ڕژایە بەرپێی خۆی. ئێشێکی سەخت، باریکە ژانێك هەروەك گوێزانێك بەناو لەپیا بێنی پشتی سڕ کردبوو، لەگەڵ هەناسەدانیا گوێزانەکە دەکەوتە هاتوچۆ. دەستی چەپی بۆ دواوەی برد و لەسەر کەلەکەی دانا، ویستی ئەم جارە هەناسەیەکی قووڵ بداو هاوارێکی قایمتر بکات... «چۆن نەمردم! دوو بەژن قووڵی و حیسابی خۆت بکە،... کە بەرێ کەوتم چاوەڕێی هەموو شتێك بووم ئەمە نەبێ... باشە بەدرێژی ئەم چەند سەعاتە ڕێیە خۆ جوجگێك زیندەوەرێکم چاو پێ نەکەوت!... کوڕە بابە کێ ئێستا ئەم ڕێگا سەختە لەبەر خۆ دەنێ؟ هۆۆۆ هۆهۆ...».

لە نووکەوە دەستی پێکرد، سەرسامی و وڕبوونی کەوتنەکەی کەمێ فەرقی کردبوو و ڕەویبووەوە... «شەبەقی دابوو بەڕێکەوتم دوو ساعاتێك هەیپێم لێ کردو هەر بەخۆشم نەدەزانی، دواجار وتم با پشوویەك بدەم، لە پاڵ گردێکدا جگەرەیێکم پێکرد، وتم چاشتێکی قایم دەگەمە ملەکەوە، قەرە دیار نەبوو... نابێ هاوار کردنم لەبیر بچێ، نەکو ئێمە خواوڕاسان یەکێك بێرەدا گوزەر بکات هۆۆۆ و هۆهۆ،... جگەرەکەم تەواو کرد هەستام زۆر نەڕۆیشتم تەماشام کرد لە دوورەوە تۆزێك دیاربوو...» هەناسەیەکی دا، وەبیرهاتنی تۆزەکە ترووسکەی ئومێدێکی پێ بەخشی و بۆ چەند چرکەیەك ئازاری

جەستەی فەرامۆش کرد، دایە بەر زەین... «ئەگەر ڕاستەوڕاست ڕوو لە من بکات، هەر سەعاتێ دوو سەعاتی پێ دەچێ، کوڕە بە سێ ڕازیم، بڕۆ تا زەردەش بۆ ئەو، هەر شەوم بەسەرا نەشکێ... هۆوۆ هۆۆ میللەت هۆوۆو...» ئەمجارە کە دەنگی لێ هەڵبڕی بەقەد هاوارەکەی پشتی چریکەیەکی بۆ کردو چەخماخەیەکی دا، تا ئەو کاتە دەستی هەر بەسەر سمتییەوە بوو، ئەمجارە لە حەژمەتا دەستی ڕاستیشی بەپشتەوە گرت، چۆن ئازیز مردە سەری بەسەر سنگیا شۆڕکردەوە، بۆ چەند ساتێك لەو بارە مایەوە، بەزەیی بەخۆدا هاتەوە، گەرچی گەرما و سەرمای زۆر بینیبوو، بەڵام هەرگیز وەك ئەمجارە دەستێکی لە دواو یەکێکی لەبەرەوە نەمابووەوە... «ئەوە خۆ جێ پێیەکی نییە پیاو پێی لێ گیرکات و پیا هەڵگژێ!!». بە دارجغارە درێژەکەی باخەڵی لە ملاولەولا بەقووڵایی کۆڵە مستێکی هەڵکەند... «باشە ئەی دەست بە چییەوە بگرم؟». پیاو بۆ خوا بڵێ، قەت گونی وا نەکەوتووەتە فاقەوە، لە ناو ئەو چاڵە قووڵەدا بەحاڵ جێی دەبووەوە، دەڵێی هەر بۆ ئەویان ئامادە کردووە، بۆ دڵنیایی و هەر بۆ خاتری جووڵان لە خۆڕایی جارجارە بەدەوری خۆیا هێدی هێدی، سووڕێکی دەخوارد. هەمدیس سەری بەرز کردەوە. «خۆ من هاوارەکەم لەبیر کرد!». دەستی پێکردەوە، هەر بەقەد ساجەکەش هەر ئاسمانی لێوە دیار بوو، بەڵام سپیتر دەچووەوە، دیارە خۆر بەرزتر بووەتەوە چاشتی تێپەڕاندووە... «باشە من تۆزەکەم لە کام ئاستەوە بینی، ڕووم لە ڕۆژهەڵات بوو.... تۆزەکە کەمێ خوارتر دیار بوو... خوار و ژووریشم لێ گۆڕا... باشە، کاتێ کەوتم ڕووم لە خۆری بەیانی بوو... ئێ... تۆزەکە کەمێ خوارتر دیار بوو، ئێستا کامە قیبلەیە، کامە قیبلە نییە؟ جا، کێ دەڵێ ڕوو لە من دەکا و ڕێك و ڕەوان بەلای جەنابما گوزەر دەکا؟! دواجار کێ دەڵێ گەردەلوول نەبوو و دەچووە ئاسمانا؟».

هەرچەندە وای دەگوت، بەڵام نەیدەویست لە دڵەوە بڕوا بەخۆی بکات... «ڕەنگە چەند ڕێبوارێك بن، هەر کە ترپەی پێیانم گوێ لێ بوو یەکسەر دەست بەهاوار کردن دەکەم، هەر نایبڕمەوە کوڕە هۆوۆ هۆوۆ... حەز دەکەم تۆزەکە ئەسپێ بێ، ئەشهەدوبیلا ئێستا چوار ناڵەیەتی جڵەوی بەقەڵبووسەکەیەوەیە، یا هەر بەکێشی کردووە، یانی بۆ وانەبێ؟ ئەسپێکی سەرهەڵگرتووە و بێرەدا گوزەر دەکات... کوڕە فریشتەیە، خدری زیندەیە و دەیەوێ لەم چاڵەم قوتارکا... دێ، مسۆگەر دێ، ئێستا شەڵاڵە، دەی وا دەزانێ ئەم بیرە ئاوی تێدایە، سەری شۆڕ دەکاتەوە تینوویەتی، ئەوەندەی ڕەتاوە تینوویەتی منیش خۆم ئامادە کردووە. خرڕڕ پیرە جڵەو ڕێك و ڕەوان شۆڕ دەبێتەوە، دەیگرم، لە مەچەکی

دەئاڵێنم... من دەبێ لە هاواری خۆ نەکەوم...» دەنگی لێکردەوە، وا بیر نەکاتەوە چی بکا؟ ئێوە بڵێن چ بکا؟. پێیان گوت برۆ، تۆ برۆ و هەقت نەبێ... تۆ شارەزای ئەم ڕێگا و بانەی، ئێمە دەڵێی؟ هەقتە... ئێمە توێشوو و ئەرکی ڕێگات بۆ مسۆگەر دەکەین، دەڕۆی ناگەیتە سەرچاوەی ڕۆخانە، ڕەز و باخێکت تووش دەبێ، مێوەهاتی دونیای لێیە تەماع نەتگرێ، مەوەستە و دەستی ڕاست بگرە، ڕێك بەقەڵا کۆنێکت دەگەیێنێ، تێی پەڕێنە، هەر کە ئاودیو بوویتەوە زەوی و زارە بەپیتەکە و کانی سازگارت باوەش بۆ دەکەنەوە، ئەوجا با هەر باران نەبارێت چ پەکمان پێیەتی، ئیتر خەمی نەهاتی دامان ناگرێت، تۆ کە گەیشتی ئێمەش ناوەستین و دێین، تۆ جارێ برۆ... لەم ئان و ساتەی ئێستایدا لە کۆستێکدایە یاخوا کەس تووش نەبێت، زەینی باش بۆ ناکات چۆنیان بەڕێخست، ئەم هەندەشی کە لە بیرە ئازاری پشتی پێی دەبزڕکێنێ. ڕاستییەکەی لە بیریشی مابێ، لە ڕووی نایە ڕاستییەکەی بڵێ... لەگەڵ کوێخا مەجیدا ڕێککەوتن، پەڵە زەوییەکانی نزیك کانییەکان بۆ کوێخا بێ، ڕەشۆڵی بازرگانیش بەفرت و فێڵی کوێخای زانیبوو، بەڵام بەزبان لووسی و دونیا دیدەیی خۆیەوە دەینازی کە هەزاری وەك (کاڕەسووڵ) دەباتە سەر ئاوان و ئاویشی پێ نادا، ئەم لە هەزار ئاوی داوە و قوڵە پێی تەڕ نەبووە، گوایە کاڕەسووڵ کێیە؟ بۆچی یەکێکیانی لەگەڵ خۆدا نەهێنا؟!

«خۆزی یا مەجە یا ڕەشۆڵم لەگەڵدا دەبوو، بەڵام ئەوان چاوەڕێی خوانی حازرن... ئێ کە من تیابچم ئەوانیش دەستیان بەگونم. خۆ بەو خوایە خوداری کردووە، هەر کە لەم چاڵە دەرچم...» سەرێکی بۆ ئاسمان بڵند کردەوە، ساجەکە هەروەك خۆی بوو... «دەیبرێنمەوە». درۆ دەکا، چەند جاریان تووشی دەردەسەری هێناوە و لە ژێریشەوە ڕیش خەنیان پێ کردووە، کەچی هەر دەستیان لە یەك نەترازاند. دە بیخۆ. «گۆڕی گیانم بێ، وەك مارمویلکە لێرەدا بۆ خۆم دەتۆپم» ترسی لێ نیشت... «بەڵام تۆ بڵێی کەسم بەدەنگەوە نەیێ... ڕێبوارێك، خێرخوایەك، کوڕە کوێرێك سەقەتێك گوایە بێرەدا گوزەر ناکات؟!». بیری بۆ تۆزەکە چوو. «دەزانم ڕێبوار نییە، ئەسپە، ئەسپێکی سەرهەڵگرتووە و بۆ خۆی کەوتووەتە ئەو دەشت و هەردەیە، دێ، کاتێکت زانی وەك با هات، دێ و ئا لەوێ لای ئەو تاشە بەردە نەحلەتییەوە کە من ساتمەم لێ کرد و پێم هەڵتووتا، ئا لەوێدا دەوەستێ، کونە لووتی کراوەتەوە، بە فیزێکەوە سەیرێکی دواوەی دەکات، ئەسپی ڕەسەن ئەو جۆرە ئاوڕدانەوەیان هەیە، تینوویەتی، بۆ خۆی سەری نەوی دەکاتەوە، پیرە جڵەو خڕڕڕ دێتە خوارەوە، منیش لە دەستی خۆمی دەئاڵێنم، دەسڵەمێتەوە، باش دەکا کە دەسڵەمێتەوە،

بەملاو بەولامدا دەدا، دەبێ خۆم ڕاگرم ئازاریشم پێ بگات هەر خۆم ڕادەگرم...»

کوێخا و ڕەشۆڵ چاویان بەڕێوە بوو، هەریەکە و لە ناخی خۆیدا شتێکی دەگوت:

«باشە ڕەشۆڵ ئێمە سەری خۆمان کز کردبوو نەدەبوو بە بەشی خوا ڕازی بین؟ کەس بەرەنگاری کاری خوای پێ دەکرێ؟ ناکرێ. چ دەڵێی؟...

– «پیاو دەبێ بەگوێرەی قازانج و زیان هەڵسوکەوت بکا.» وتیان ناوی خوای لێ بێنە... ئەو بەیانییە ناوی خوای لێ هێنا... کەوتەڕێ، هەندێ ڕێگا ڕاستەکە و هەندێ جار قەدبڕ لاڕێی دەگرت، کەوتە هەڵە و تەلانێکی سەختەوە، ئێوە قەت هەردەی زەنگنەتان بەپێیان بڕیوە؟ قەدەرێك هەیپێی لێ کرد، هانای بەرز بووەوە، ئەڵڵا وەیسییەکەی دەست پێکرد، فڕەی کڵاوکوڕەی پاڵ بنجگێك لە نیوەی ئازیزدا پێی بڕی، چاوی بڕییە کڵاوکوڕەکە، جارێ نزم جارێ بەرزەفڕ تا لە چاو ون بوو، لەولاشەوە– هەر بەدەنگ بیستی و نەیزانی لە کوێدایە– تیترواسکێك غەمی تەنیایی خۆی بەدەشتەکەدا بڵاو دەکردەوە، بەرەو ڕۆژهەڵات هەنگاوی دەنا شیوێکی پڕ لە کونار و قەرەچاری هاتە پێش، ڕێگەکەی بەردا، بەدەستەڕاستدا توولەڕێیەکی گرت، دەیزانی لە ڕێگە زۆر لانادا و هەر لە «ملەکەوە» ئاودیو بووەوە توولە ڕێگاکە ئاوێتەی ڕێگاکە دەبێتەوە، بەڵام زۆر ڕۆیشت، ترسا ڕێگاکەی لێ ون بێ، تاشە بەردێکی بچووکی هاتە ڕێ، ویستی قەڵەمبازێك بدا، ئەوەندەی خۆش بوو کە خۆی هەڵدا، ئالێرەدا خۆی بینییەوە... هەمدیس سەری بەرز کردەوە. «بەڵام تۆ پێم بڵێ ئەم نەعلەتییە کێ لەم ناوەی قووت کردووەتەوە، بۆچییان بوو؟! بۆ منیان بووە...» خۆرەکە ڕاست کەوتە ئاست ساجەکەوە، هەر بەقەد ساجەکەش تیشکێکی زەردباو کەوتبووە سەر شان و ملی...

هۆۆۆ هۆۆ هۆهۆ... زۆری نەبرد تیشکەکە لاچوو، ساجەکەی جاران مایەوە... «هەر شەوم بەسەردا نەیەت...» وەك حیلەی ئەسپێکی بەرگوێ کەوت...«هاوار بکەم... دەترسم بڕەوێتەوە. نەء ئەسپ بەدەنگی ئادەمیزاد ئاشنایە هۆۆۆ هۆۆ هۆ... دەنگی سمکۆڵانی دێ... ئێستا دەگا، خۆم ئامادە دەکەم... دێ لە تەك تاشە بەردەکە دەوەستێ، تەماشایەکی دواوەی دەکات، ها ئێستا سەری شۆڕ دەکاتەوە خڕڕڕ، دەیگرم و بەری نادەم هۆۆۆۆ... ۆۆ.»

ئەیلوولی ١٩٨٨

فڕینەکانی نازم ڕەشە قوماش

کە دەڵێن مرۆ گەورەی هەموو زیندەوەرێکە ڕاستیان گوتووە. بەڵام بیریان چووە شتێکی دیکەی بدەنە پاڵ...مرۆ دەتوانێ بچێتە پێستی هەموو زیندەوەرێکەوە... هەر ناوی قمقمۆکە لە ئارادایە، کەچی مرۆ لەم ڕووەوە گەلێ زیرەکترە و قمقمۆکە ناگاتە قولەپێی...

من ناوم نازم ڕەشە قوماشە، لەوەتی خۆمم ناسیوەتەوە ڕۆژی چەند جارێ هەر ئەوەندە ئارەزووم لێ بێ ئیتر لە هەر کوێیەك بم، کێم لەگەڵدا بێ، خەریکی چی بم، بێ ئەوەی گوێ بدەمە وەخت و ناوەخت، یەکسەر پاش لە خەو هەستان بێ، یا لە حەمامدا بم یا لەسەر پێشاو، هەر ئەوەندە دەستم لە ژێر چەنە دانا و کەمێ پێڵووم لە یەك نزیك کردەوە ئیتر بەرەبەرە لە دەوروبەر دادەبڕێم، چیم بووێ دەبم بەوە، کوێم نیاز بێ، تەلبەند، شاخی هەزار بەهەزار و بیابان نابنە کۆسپی ڕێگام، خۆمیان پێدا دەکەم کەس دەست ناهێنێتە ڕێگام...

ئەمە بەزمێکە خۆم پێ ڕاهێناوە و خووم پێوە گرتووە، داخ و تۆڵەی سەردەمانی لەمەوبەری خۆمی پێدەکەمەوە... من ئەمەم بۆ خۆم ناو ناوە «فڕین». کەس بۆی نییە ماوە و کاتی ئەم فڕینانەم بۆ دیاری بکات، کەسیشم دەستەباڵا نابێ... گوێم لە نابێ و ناشێ و نەکە و مەکەو بڤەیەی کەس نابێ... کە بەئاگاش دەبمەوە و دەنیشمەوە! خۆم بەپەشیمان دەزانم و پەشیمانیش نیم. چیم کردبێ جارێکی تر پیانا دەچمەوە.

زۆربەیان ڕەنگدانەوەی حەسرەت و کەسەر و خۆزگەی حەوت هەشت ساڵیمن... ئەو کاتانەی چیم دەویست بەر من نەدەکەوت، دەستم بۆ ساپێکی لووسیش ببردایە لە دە لاوە بەدەستمدا دەکێشرا، تا وام لێهات هیچم نەدەویست لەوەی زیاتر لێم گەڕێن و بەس، هەر چۆنێ بێ دەمویست خۆم لەبەر چاوان ون کەم و قوژبن و لاپاڵ لە هەموو شتێ پتر ئارام و ئاسوودەیییان پێ دەبەخشیم، بۆیە وەك ئەو ساتانە ئێستاش لە پاش هەر فڕینێك دڵم دەگوشرێ و قورگم پڕ دەبێ، دەست و قاچم بەئاستەم دەست بەلەرزین دەکەن، کەچی ئەم بارە ئاڵۆزەم بۆ فڕینێکی کە زیاتر هانم دەدات.

لەم ڕۆژانەدا فڕینەکانم وەك هەموو شتێکی دیکەی ئەم دونیایە جۆرە گۆڕانێکی بەسەرا هاتووە... لە لایەکەوە پاش هەر فڕینێك بیرەوەری سەردەمانی زووم لە مێشکدا زیندوو دەکاتەوە، لە لایەکی کەشەوە کە بەفڕینەکانی لەمەوبەرما دەچوومەوە و ڕووداوەکانیم وە بیر خۆم دەخستنەوە بیرمە گەلێ جار دەبووم بە گوڵ، بە پەپوولە، بە سێبەری دارگوێزێك لە ڕێگایەکی توونا و توونا، بە کانییەکی ڕوونی بەر تریفەی مانگەشەوێك، بە بووکە

شووشەی دەستی مناڵێك، بە قەڵەمی شاعیرێکی عاشق، دەبووم بە بازووبەندێك بە جامی دۆی بەر مەشکەی کەیبانۆیەکی گەرمیانی بەدەست ڕێبوارێکی تینووەوە، بەڵام چاکیشم لە بیرە، تا سەر بەوانە نەدەبووم... کە دەبووم بە گوڵ کاتێ دەیانبردم بۆ نەخۆشێك بۆنم لە خۆ دەبڕی و خۆمم سیس هەڵدەگەڕان... کە قەڵەم بوایەم لەسەریەکە نووکی خۆمم دەشکاند، کە دەبووم بە جامە دۆی دەستی ڕێبوارێك بەرلەوەی بگەمە لێوی وشکی، خۆمم قلْپ دەکردەوە... بۆیە بۆ نموونە ئێستا کە دەبم بە باڵندە، نابم بەفڕندەیەکی بچووکی بێ زەواڵی دەنووك سپی... کە دەست لە ژێر چەنەم دادەنێم و پێڵووم دێنمەوە یەك بەرەبەرە ئاگام لە دەوروبەر دەبڕێ، کەپووم دەبێ بە دەنووکێکی چەماوە، دەستیشم بەچنگی داڵەکەرخۆرێکی بۆن هاتوو... دەفڕم، فیزو لاف بەئاسمانیش دەفرۆشم، تا بۆم دەکرێ بەرز دەبمەوە، لەو بانەوە هەموو شتێك بچووك دەبینم، باڵی لێدەکەمەوە، سنگی خۆم دەدەمە بەر باکە، کێ دەتوانێ وەك من بفڕێ؟. هەندێ جاریش هەر بۆ ئارەزوو نزم دەفڕم، پۆلە مەلێك دەبینم، وەك برووسکە بۆیان شۆڕ دەبمەوە، پڕیان دەدەمێ، خۆزگە دەبینی چۆن لە ترسی مندا هەریەکە بەلایەکدا تار دەبن، کەچی لەو حاڵەتەشدا لە جریوەی خۆیان ناکەون، چنگ لە یەکێکیان– هەندێ جار لە دووانیان گیر دەکەم، دیسانەوە دەچمە ئاسمانا، بەئەنقەست بۆ پۆپە و دوندی شاخانی بەرزیان دەبەم، بەدەم فڕینەوە لە تاوێری گوێزان ئاسایان دەسووم، جار جارە باڵێکیان یا قاچیان لە لەشیان جوێ دەبێتەوە، لەو ئاسمانەوە بەلارە لار بەردەبنەوە. لەسەر تاوێرێکی ڕەق دەنیشمەوە، چنگیان لێ گیر دەکەم و بەدەنووك پارچە پارچەیان دەکەم بەجێیان دەهێڵم... کە نیشتمەوە، وەك هەموو جارێ بەدەم هەناسە بڕکێوە بیرەوەری سەردەمی زوومی لێ ورووژاند...

وا مناڵەکان سەر و باڵندەیان بەدەستەوەیە، هەڵیان دەفڕاندن، تەنها من نەمبوو!، لە پەنایەکدا دانیشتبووم دەمڕوانییە یارییەکەیان، باڵندەیەکی باڵ قرتێنراو لە تەنیشتمەوە نیشتەوە، لە مناڵەکانم شاردەوە، لە پەنایەکدا پەڕوباڵم قرتاند، تووکی سنگ و ژێر سکیم هەڵکێشا، بووە گۆشتێکی ڕووت، ئینجا قاچ و لە دوایشدا باڵەکانیم لە لەشی جیاکردەوە... چەند جارێك ویستم نەبم بە داڵ، ببمە فڕندەیەکی بێ زەواڵ بۆ خۆم، لەسەر لقە دارێك، لە کونە شاخێکی تووشدا هێلانەیەك بکەم و ئێوارە و بەیانیان بەدەم چینەی نزیك کانیلکەیەکی کێوی ئەو بنارەی لای خۆمان بەجریوە دونیا پڕکەم و لەگەڵ پۆلێکیشدا بەرزەفڕ هەورەکان تەی بکەم، کەچی نەمتوانی و فڕینەکانم بۆ تەواو نەکرا. ئەمە یەکەم جارم بوو بەبێ ئارەزووی خۆم بنیشمەوە! منیش بێ فڕین گوزەران ناکەم، ناچار دەبووم

بە داڵە گۆشت خۆرەکە، جا فڕینەکەم درێژەی دەکێشا...

لەو سەردەمانە هەموو هاوڕێ هەرزەکارەکانم باسی سەرکێشی خۆیانیان لەگەڵ ئافرەتاندا بۆ یەکتر دەگێڕایەوە، تەنها من نەبێ، بەبیستنی ئەم باسانە ئارەقەم دەکرد... بە عەزرەتەوە بووم لە نزیکەوە بۆنی ئافرەتێ بکەم، کە کچێکم لێ نزیك دەبووەوە وەك ژووژوو بێ ئەوەی لە دەسەڵاتمدا بێ گرمۆڵە دەبووم، کە گوێم لە تریقەی گاڵتەپێکردنیشیان دەبوو دەتوامەوە و دەبووم بە تنۆکێ ئاو... بۆیە کە ئێستا هەر ئەوەندە دەستم دەنێمە ژێر چەنە و پێڵووم دەنێمە سەر یەك دەبمە (هاروونێکی) ئەم سەردەمە، کەنیزەی دونیام لێ دەئاڵێ، کام مەمك توندە لە نێو چنگما دەیفڵقێنمەوە، بەپەلەپیتکە لە گۆی مەمکی هەناریی و ڕەنگ نیسکیی و هەندێ ڕەش داگیرساویان دەدەم، کام جێگای ناسك و دژواری لەشی نەرمیان هەیە بەنوقورچ تێیان بەردەبم، لێویان دەخەمە ژێر دانم، تا خوێن بەلێوما دانەچۆڕێ دەم هەڵناگرم، بەدەم ئەم کردارانەشەوە تاڵە تاڵە قژیان ڕادەکێشم... کە دەنیشمەوە، هەمدیس ڕەنگم پەڕیوە و هەناسە بڕکێمە... بیست و پێنج ساڵ پێش ئەم ساتانەش وەك کۆیلە لە بەردەستیا گرمۆڵە دەبووم، هیچم نەدەویست لەوە زیاتر تەماشای بکەم، زۆری نەبرد یەکێك هات و بە بەرچاوی منەوە لە یەك ئالان، سەریان دەخستە سەر سنگی یەکتر و بەماچ بەردەبوونە گیانی یەکتر... بۆیە لەو ڕۆژانە نابمە هاروون... بۆ دامرکاندنی ئارەزووەکانم وەکو یەکێك سادییەتی دونیای تیا کۆبووبێتەوە دەیانهێنمە بارێك ئارەزوویان بگاتە پۆپە، ئا لەو کاتەدا بەقامچی تێیان بەردەبم... بەڵام ئێستا لەمانە هەمووی خەریکە بێزار دەبم... هەرچیم ویست کردم. داخی دڵی خۆمم ڕشت، چیا و بیابانەکان و زەریا هەڵچووەکانم تێپەڕاند، کام کەسم بەبیرا گوزەر کردبێ خۆمم بەو کردووە... ئەمڕۆ خەیاڵم بۆ شتێکی کە دەڕوا، ئەوەم بیرچوو بیڵێم: پێش هەموو فڕینێك شتێك ختووکەم دەدا، وازم لێ ناهێنێ تا زیفم لێ دەسێنێ، ئەمجارە دەکەومە سەر ئارەزووی فڕین و دەبمە ئەو شتەی لەمەوپێش ختووکەی دەدام... ئەمڕۆ نیازی سەگایەتیم هەیە!!، دەبم بە سەگ!... وا دەستم دەخەمە ژێر چەنەم، پێڵووم دێنمەوە یەك... بەرچاوانم وا لێڵ بوو... خۆشییەکی سەیر دایگرتووم... ئەها لەشم سووك بوو... وا خەریکە وەك پووشێك بەر گەردەلوولی گەرمیان کەوتبێ لە زەوی دابڕام... لمۆزم لێ پەیدا بوو، کلکێك و دوو گوێی شۆڕم لێ پەیدابوون، تووکێکی نەرمیش تەنی داپۆشیم... یەك دووجار هەر بەبێ هۆ وەڕیم... بەدوای یەکێکدا، شتێکدا دەگەڕام پێی بوەڕم، کەسم نەبینی، هیچم نەدی بەخۆم وەڕیم...! نازانم بۆ ئەم بارەی خۆمم پێ خۆش هات، لەبەر ئەوەی یەکەم جارمە، یا خۆم بۆ سەگایەتی باش دەست دەدەم؟! نازانم ئەوەندە

دەزانم بەخۆم دەڵێم دەبێ سەگێکی چاك بم. سەگی چاکیش مەرجی خۆی هەیە... هەموو جارێ دوای فڕین بەخۆما دەچوومەوە، لەبەر ڕۆشنایی فڕینەکە سەردەمی زووم بەبیرا دەهات. بەڵام ئێستا لە کاتی فڕینەکەدا لەو کاتەی بوومە بە سەگ بیرم تیژ بووە... ئا... بیرم نایەت بەئارەزووی خۆم هەنگاوێکم نابێ. لە ماڵەوە و لە دەرەوەش هەر ئەمرم پێ دەکرا، دەبوایە ملکەچیش بوایەم... بڕۆ... وەرە... هەستە... مەکە... دەی... چاوت لێ بێ... نەهێڵی. بیگرە... بەریدە.

وا یەکێك خۆی لێم نزیك دەکاتەوە، پەتێکی بەدەستەوەیە... لە کێ دەچێ؟! بۆم ساغ نابێتەوە. گەلێ کەس سنەکی دەکردم. سەرێکی پەتەکەی کردە ئەڵقە و لە ملی نام، ئەو سەرەکەی بەدەستەوە گرت، پشتی لێ کردم و یەك دوو هەنگاوی نا...

نەمزانی دەبێت شوێنی کەوم. کە دوای نەکەوتم وەختەبوو ملم لە لەشم جیا ببێتەوە، دەستی ڕاتەکاند، زانیم لەمەودوا بۆ هەر کوێیەك چوو دەبێ شوێنی کەوم... چووە سەر کورسییەك، منیش لەبەر پێڵاوەکانیا دەستم خستە ژێر چەنەم، ببوورن ژێر لمۆزم، کزکز تەماشای پێڵاوەکانیم دەکرد... سەیرە بۆ وا پێی دەلەقێنێتەوە؟! بزە گرتمی و بەپیاوێکی سەیرم هاتە پێش چاو... لەم کاتەدا گوێم لە کرماندنی شتێك بوو دەیخوارد، چونکە من چاوم لە پێڵاوەکانی بڕیبوو، نەمدەزانی چی دەخوات... شتێکی بۆ فڕێدام، هەروەك سەگ بۆنم پێوەکرد، بۆنی دەست و پلی ئەوی گرتبوو، منیش وەك ئەو دامکرماند، لەبەر خۆمەوە وتم: وا نان و نمەکیشمان کەوتە نێوانەوە. ئیتر دەبێ خیانەتی لێ نەکەم و هەرچی وت لە قسەی دەرنەچم و ملکەچی فەرمانەکانی ببم... لەپڕ بەبێ هۆ –نازانم ئەو شووڵە تەڕەی لە کوێوە هێنا– یەك دووجار کێشای بە لمۆزما. ئاوی لە چاوم دەرهێنا، ویستم کەڵپەم لە پووزی گیر بکەم، بەڵام نان و نمەکی نێوانمانم بیرکەوتەوە، زوو پەشیمان بوومەوە. کوڵێکیش لۆمەی خۆمم کرد، کە چۆن دەبێ شتی وام بە بیرا بێ... ئیتر هەرچی بخواردایە هەندێکیشی بۆ من توورِ هەڵدەدا... جارێکیان برسی کردم، دواجار بردمیی پانیایییەك، چەند مەلێکی بچووکی باڵکراوی هێنا... یەکە یەکە بەرەڵڵای دەکردن و ئاماژەی بۆ من دەکرد... منیش پەلامارم دەدان، هەندێ جاریش بۆ ئەوەی پێبکەنێ درەنگ دەمگرتن، قەپاڵم لێ گیر دەکردن. نازانم بۆ یارییەکەم پێ خۆش دەهات... وا ماوەیەکە فێری ئەمە بووم ناتوانم ببم بە هیچ شتێکی کە بە سەگ نەبێ... ئێستا خەمی ئەوەمە کە وازی لێ هێنام چی بکەم؟؟.

تشرینی یەکەمی ١٩٨٩دووز

ئەی چی بکەم

لە نانەواخانەکەی تەنیشتیانەوە پێنج نانی هێنا، وەکو هەموو ڕۆژێك لەگەڵ منداڵەکانیا دانەنیشت، نانەکانی بەپەلە لە بەردەم دانان و چووە ژوورەکەی تەنیشتەوە، لە پێش ئاوێنەیەکی چوارگۆشەییەوە ڕاوەستا... بەتەنیشت ئاوێنەکەوە دیمەنێکی ڕەنگامە لە گۆڤارێك دەرهێنرابوو و بەدیوارەکەوە لکێنراوە، وێنەکە دیمەنی دەریایەکی شێتە و گەمیوانێك بەتەنیا لە ناو بەلەمێك دایە و سەوڵ دەوەشێنێ... لە ئاوێنەکەدا دیقەتی ڕوومەتی خۆی دەدات... چییان لێم دەوێ؟! ڕووی شێواو و شپرزە و ڕەنگ پەڕیوی خۆی لە ئاوێنەکەدا دەبینێ، بەڵام جۆرە جوانییەکی هێشتا تیا مابوو تا ببێتە جێگای تێرامان و سەرنجدان... ئەم نانەوایە بۆ وا تەنگی پێ هەڵچنیوم و چی دەوێ؟! «چاوت لە چاوی باڵندەیەك دەچێ بەتەپکەوە بووبێ.» ڕاست دەکات... خۆشم هەست دەکەم ترسی دونیا لە ڕوومەتما کۆبووەتەوە... ڕوانییە چاوی ناو ئاوێنەکە، گلێنەی وەك باڵندەی نێو داو لە ئاستێکدا ئۆقرەیان نەبوو... ڕاست دەکات... ئەم نانانە دانەی داون، تا بکەومە داوەکەوە... دەستم لە ئۆتێلەکە هەڵگرت بەبیانووی ئەوەی ژوورەکان زۆرن و پیاناگەم، لەوێش چاوی برسی و چڵێسیان لێ نەدەگوێزامەوە... ئەی چی بخۆن... خۆزگە ڕەسووڵ بەتەنیا لەنێو ئەم گورگ و چەقەڵە بەجێت نەدەهێشتم!!.

لە ئاوێنەکەدا دوو فرمێسکی بینی بەئاستەم بەرەو چەنە باریکەکەی شۆڕ دەبوونەوە... «یا دەرۆزە کردن یا ڕازیبوون بە دانەی داو و دواجاریش بەتەپکەوەبوون...» لە قووڵایی ئاوێنەکەدا ئەوەی بەحەزرەتەوە بوو بۆیان، بەرەبەرە وەك تارماییەکی نادیار خەریك بوون سەری هەڵدەدا... «نازانم چی بکەم»؟! دەستێکی لەرزۆکی بەقژی خۆیا هێنا، بەنائومێدییەکەوە ئاوای وت....

«چی دەکەی؟... تۆ لەو کاتەوە بەکر مەرگەوەر دونیای زینی شێلوو کرد نازانی چی بکەی، لەو کاتەوە کە ڕاوکەرەکە «شا عەباسی» حەوانەوە و شاردەوە نازانی چی بکەی... لەو ڕۆژەوە قاسیدەکەی «دمدم» خەوی پیاکەوت و نامەکەی باخەڵیان دەرهێنا و یەکیان بەحەوت کرد و ئاگای نەبوو، نازانی چی بکەی... تۆ لەو کاتەوە سوارەی ئیمارەتێك بەوەوە خۆی هەڵدەکێشا کە ئابلۆقەی ئیمارەتێکی کەی داوە نازانی چی بکەی... کاتێ «نالی»یان تۆران و باپیرەکانت شاباشی هەنگوێنی ژاراویی شاکانیان کرد ئیتر نازانی چی بکەی... لەو دەمەوە گالێسکە لێخوڕەکانی «نارامسین» شەو تا بەیانی ئارەزووی خۆیانیان

بەئافرەتە قەیرەکان دامرکاندەوە نازانی چی بکەی... لەو کاتەوە دەم چەرموو و کەوا شۆڕەکان هەر لە خۆیانەوە دیارییان لە هەژاران کۆ دەکردەوە و بۆ سوڵتانەکانی «باب العالی»یان دەنارد نازانی و نازانی چی بکەی... لەوەتی ڕەسووڵی مێردت بەتەنیا بەجێی هێشتی و ئێستاکەش نانەواکە مزەی لێ خۆش کردووی و هەموو ڕۆژێ دەستێ لە قامکت دەدا نازانی چی بکەی... تۆ ئەم پرسیارە ئەزەلییە لە کێ و بەڕووی کێیدا دەدەی؟ ئەمە زەمانێکە کەس فریای کەس ناکەوێت... پەنجەی بۆ ئاستی ئاوێنەکە بەرز کردەوە، هێشتا پاشماوەی ئاردی دەستی ئارداوی نانەواکەی پێوە مابوو... لەم ڕۆژگارەدا کە کەس بەکەس نییە و، وەك ڕۆژی قیامەت کەس فریای کەس ناکەوێت، ئەم سێ بێچووە بێ پەڕوباڵانە چۆنیان بەخێو دەکەی؟ کێ دەڵێ دەوەن بە دار دەبێ؟! «تەنیام... لەم تەنیاییەی خۆم دەترسم... دەبا ئەو نانەوایە بکەمە داڵدەی خۆم... ئەی وا نەکەم چی بکەم؟... کەس لە برسانا مردووە؟... ئا... بەهەزاران... بەڵام باجی ئەم لە برسانەمردنە دەبێ من بم؟!... دەستێك و ئەمجا شتێکی کە تا بەداوەکەوە دەبم... برایەکم هەیە، هەر شەوێك کە دێتە بەغا بەقەد پارەی یەك ساڵی نانی ئێمە لە دەست سۆزانییەکان دەنێ... پێم وت:

«دێمە لات و کارەکەریت دەکەم...»

«من منداڵی ڕەسووڵم بۆ بەخێو ناکرێ... دواجار تۆ ناڵێی ئەم نانەی تۆ حەرامە!!».

هاتییە بەغدا، ئەم کونجەت دەسکەوت، خێرخوایەك لە ئوتێلێکدا کارێکی بژی و مەمری بۆت دۆزییەوە، شەش مانگت بەشەش ساڵ گوزەراند، هەزار و یەك داویان بۆ ئابڕووت نایەوە... ناچار وازت هێنا... چی دەکەی؟... بڕوانە هەندێ کەس بۆ نان چۆن ئابڕووی خۆیان لە ژێر پێڵاو دەنێن... بڕوانە هەندێ نان چەند خوێناوییە... تەماشاکە هەندێ کەس تا نانێکیان دەست دەکەوێت چەند تف بەڕوومەتیاندا شۆڕدەبێتەوە... بەدەوروبەری خۆتا بڕوانە، بەڵام تۆ نازانی هەندێ لەو تەلارە بەرزە و ڕازاوانەی کە دەیانبینی هەموو شتێکیان تێدایە ئابڕوو نەبێ... تۆ تۆ ئافرەتێکی بێ دەرەتانی کەڕەواڵەی ئەو گەرمیانەی نیازی چیت هەیە؟ چیت بۆ دەکرێ؟ دوو ڕێگات لە پێشدایە:

(یا دەبێت بەدانەی داوەکە ڕازی ببم، یان دەبێ... نازانم چی بکەم» کەس یەخەی کەس ناگرێت ئەم نانەت چۆن چۆنی پەیدا کردووە... تۆ ئێستا سەری دونیات لێ هاتووەتە یەك تەنها دانەی داوەکەت لە پێش چاوە و زەینت بۆ چارەیەکی کە ناچێ... تارماییەکانی ناو ئاوێنەکانی تا دەهات ڕوونتز دەبوونەوە... وا تەواو ڕوون بووەوە... تەماشاکە... ئەو ئێوارەیەیە کە لەسەر زیارەتی دارە پیرۆزەکە گەڕابووتەوە، لە ماڵەوە دەورەیان دای،

وتیان: «یەك ڕێگات لە پێشە کوێخا و بەس...» بەڵام تۆ هەر ئەو ئێوارەیە بوو لەگەڵ ڕەسووڵدا بڕانبووتانەوە... «عەیامێکە و وا ئێستا بەڕوونی لەبەر چاومە.»

بەهارێکی درەنگە، لە دەوروبەری دارە پیرۆزەکەداین، تەنیا دارێکی سەر گردۆڵکەیەکی ڕەقەن... ئەو دارە دارێکی ئاسایی نەبوو، چەندین کەس بینیویانە شەوان داگیرساوە، نوورێکی لێوە هاتووەتە دەر، چەندین کەسیش شایەتی ئەوە دەدەن بەشەو گەڵاکانی تا بەرەبەیان لە زیکر و تەهلیلە ناکەون، واش باوە گوایە قرچەی هاوین بۆ ڕێبواری دڵ و دەروون پاك بەدرێژی ڕێگاکە سێبەری خۆی لەگەڵ ڕێبوارەکەدا دەنێرێ... خۆر چووەتە زەردە وا گەڕاوینەتەوە لەسەر چەمەکەداین... تاوە بارانێکی ئەو سەر ئێوارەیە چەمەکەی هەڵساندووە... ئەوەتانێ ڕاوەستاوم. وەك دارێکی بەر ڕەشەبا ئۆقرەم نییە... گوێم لێیە ئەوجارەش دەمگوت «چی بکەم؟»... ڕەسووڵ دەبینم بەئاستەمێك پێم دەڵێ: «مەترسە... وەرە باوەشم... ئێژم وەرە گوڵم...» جا چی فەرقی هەیە، چی ئەو دەست لە گەردنت بئاڵێنێ و لە باوەشت بگرێ، چی بەکوڵی خۆیت بدا و مەمکی توندت لە دەفەی شانی گیر بکەی... مەمکت بەئاستەم دەفەی شانی دەسوێ... ڕەسووڵ وەك ئەسپێك لەگەڵ ئاوەکەدا بەشەڕ دەهات... دەستی لە مەچەکت گیرکرد، دەستت هەڵایسا، دەستی ئاگرێك بوو چزا بە مەچەکتا... فەرموو نانەکەت... چاوەکانت هی پەلەوەرێکن بە داوەوە بووبێ، ئەمە چەند جارێکە کە نانەکەم دەداتە دەست وام پێ دەڵێ و پەنجەکانم دەگوشێ.

ئەمڕۆ لە جارەکانی پێشوو زیاتر دەستی خەریك کردم، ئەوەندەی نەمابوو نانەکەم لە دەست بەربێتەوە... لەناو چەمەکەش کە ڕەسووڵ دەستی گرتم ئەوەندەی نەمابوو ببوورێمەوە، ئەو کاتە جۆرە خۆشی و تەزوویەکی پێ دام، لەو کاتەوە هەستم بە تەزووی وا خۆش نەکردووە...

تارماییەکانی ناو ئاوێنەکە بەرە بەرە دەڕەوینەوە... سبەینێش دەچم وەکو ڕۆژانی کە پێنج نان دێنم... ئەی نەچم چی بکەم؟... بەڵام بۆی ماڵی نابم... لە ژوورەکە هاتە دەرەوە پاشماوەی نانی بەردەستی منداڵەکانی بینی سوور دەیڕوانی.

شوباتی ۱۹۸۹دووز

سەرخۆشی

«ئێواران وەرە... تەنها ئێواران، لەبەر دەرگاکە بۆ خۆت دانیشە و هیچی کە مەکە..» لە دواییشدا پێی گوت «تا چۆڵی دەکەن...». ئەسکەملییەکیان بۆ هێنا، لە دیوی ناوەوە خۆی وتەنی وەك میر قاچی لەسەر قاچ دانا و لێی دانیشت... هێشتا خۆر نەچووبووە زەردە یەك یەك دوو دوو هاتن، بەپیادە و بەئۆتۆمبیل دەهاتن و لەسەرخۆ دەچوونە ژوورەوە، بەتەنیشتیا تێدەپەڕین و هەرچەند کەسێك و دەورەی مێزێکیان دەدا، لە پێشدا پێی شەرم بوو، خواخوای بوو کەس نەیناسێتەوە، بەڵام چی بکات؟ پیاو کە هیچی لە ماڵ و حاڵ بۆ دەرنەچووبێت بە چی خێزان بەخێو بکات؟!. هەموو جارێ وای بەخۆی دەگوت. بەرە بەرە ڕاهات، دەبێ مەمنوون بێ ئەمەشی دەست کەوتووە. مێزەکان ڕازێنرانەوە... شووشەی گەورە و بچووکیان لەسەر دانرا... یەکەم ڕۆژی کە بۆنی ئەو شووشانەی بەلووتا چوو خەریك بوو بڕشێتەوە، چمکی جامانەکەی خستە سەر لووتی خۆی، زۆری پێ نەچوو لە مێزێکی نزیکیەوە گۆرانی و چەقەنە دەستی پێکرد. گۆرانییەکە بۆنەکەی لە بیر بردەوە. «ئێستا سابیر لە کوێ بێنم بە ئەڵڵا وەیسییەك کپیان بکات...».

لەپڕ وازیان لە گۆرانی وتن هێنا. سەرەتای باسێکیان دامەزراند... گوێی لێیانە. گوێ قوڵاخ بووەوە... ئەڵێی باسی ئێمە ئەکەن؟! باشە ڕەحمان ئەمانە لە دەردی تۆ چوزانن. شتێك ختۆکەی دەدا لێیان نزیك بێتەوە، قسەکانی کابرای خاوەن جێگاکەی بیرکەوتەوە «هەقت بەسەر کەسەوە نەبێ، بۆ خۆت دانیشە و تەماشاکە و... هیچی تر...» گوێی بۆ قسەکانیان ڕادابوو، لەبەر تیشکی گڵۆپە کزو ڕەنگامەکاندا ڕوومەتیان شێواو و لێڵ دیار بوو، هەر دەستیان دەجووڵا، ڕوومەتی دووانەکەی بەرامبەر بەر تیشکێکی زەردباو کەوتبوون، لەوە دەچوو ڕوومەتیان لە مۆم دروست کرابن، ئەوەی تەنیشتی دووانەکە چمکی تیشکی سوور بەر لایەك لە ڕوومەتی کەوتبوو لاکەی تری لە تاریکاییدا بوو لە کەسانی قەرەقۆز دەچوو. پێکەنینی بەمەیاندا هات. ئەو دووانەش کە پشتیان لەم بوو گڵۆپی سەر جادەکە سێبەری دارکاژێکی فڕێ دابووە سەریان لە تارمایی دەچوون، وەك چۆن بۆنەکە لفکەی جامانەکەی پێ خستە سەر لووتی، ئەمجارەش دیمەنی ڕەنگامەی ڕوومەتیان بووە هۆی ئەوەی لفکی جامانەکەی لە دەمی بخزێنێ... «بەڵام بۆ باسی ئێمە دەکەن؟»... کەمێك لێیان نزیك بووەوە.» دەڵێی ئاگایان لە هەموو شتێکە...» لە دڵەوە

خۆشیانی ویست، تەمێی کابرای بەبیرا نەهاتبا، دەڕۆیشت لەگەڵ هەموویانا دەست و مۆچیٚ گەرمی دەکرد! کپ بوون... دەستیان بە گۆرانی کرد... سەری سوڕما، چۆن وا زوو لە شتێکەوە دەچنە سەر شتێکی کە!... هەستان یەکە یەکە بەتەنیشتیا تێپەڕین... قاقای پێکەنینیان دەگەیشتە لای ژنەکانیان! کەسیان ئاوڕیان لیٚ نەدایەوە! سەری سوڕما... لە ژێر لێوەوە لەبەر خۆیەوە دەیگوت:

«ئەم خەڵکە تەنها کاتیٚ عەرەق دەخۆنەوە من و کەسانی وەکو منیان بیر دەکەوێتەوە...!!»

کانوونی یەکەمی ١٩٨٨دووز

ئەم شارە ئەم خانمە ژنە

دەمەویٚ ئەم شارە بە خانمە ژنێکی جوان بچوێنم!، ئەمەم هەر ئێستا، ئێستا و لەم ئان و ساتەدا بەزەیندا هات، بەڵام پیاو ڕاستی بڵێ: شتێکی ئە ئاوا چۆن لە خۆیەوە و لە ناکاوێکدا لە مێشکدا قووت دەبێتەوە؟... ببێ و نەبێ پێشتر لە کتێوێکدا یا لە زاری کابرایەکم گوێ لێ بووە، ئەگینا من قەت (شارم) بە ژن نەچواندووە.. دە باشە ئەو شارە لە خانمەژنێکی جوان دەچێت، خانمەژن ئەمما خانمە ژن.

سەرەڕای جوانییەکەشی ناوبانگ و شۆرەتێکی لە ڕادەبەدەری هەیە، لە مێژوونووسانی سەردەمی یۆنانی کۆن و ڕۆمەوە بیگرە تا دەگاتە شاعیر و گۆرانیبێژ و حەکایەت خوان و پیاوانی ژیری ئەم ڕۆژگارانە هەموویان ناویان هێناوە و باسیان کردووە، شیعریان پێدا هەڵداوە، لە دیوەخانانداا حەکایەتی سەیر و سەمەرەیان دەربارە گێڕاوەتەوە... هەر پاشایەك هەر سوڵتانێ هەر خێڵ و بنەچە و تایفەیەك هەر ئەوەندە ناوبانگی بیستبێ ڕووی تێ کردووە و هەندێکیش تیایدا حەواونەتەوە، چ کاتێکیش گەڕابێتنەوە یا دەرکرابێتن، چۆن لە تۆمار و مێژووی خۆیاندا بە شان و باڵیا هەڵیانداوە، بەباشی ناوی ئەم شارە ئەم خانمە ژنەیان بردووە.

ئەوەی جێی سەرسوڕمانە. ئەو هەموو مێژوونووسانە ئەو حەمکە شیعر و بەیتانە، ئەو حەکایەتە سەیر و سەمەرانەی نێو دیوەخانان و تەکیە و تەورات و کلێسە و ئاتەشکەدەکان تەمەنی ڕاست و دروستی ئەم شارە جوانە ئەم خانمە ژنەیان دەرنەخستووە، تا ئێستاش بوون و مێژووی لەدایکبوونی بەتەواوی ساغ نەبووەتەوە.

تۆ تەماشاکە هەتا (ناوە)کەشی جێگای سەرسووڕمانە... شاران زۆر گەڕاوم، گەلێ ژنی جوانم ناسیوە و دەم و دووم لەگەڵیاندا هەبووە، نەمبینیوە شارێك ئەوەندە ناوی هەبێ ژنێکیش بۆ لاواندنەوەی و خوراندنی، یا لەبەر ناز و جوانییەکەی، بەناوێکی ترەوە بانگ کراوە، بەڵام شارم نەدیوە ئەوەندە ناوی لێ نرابێ: کرجینی، ئاربخا، ئەرەبخا (جەلیل قەیسی لە ناو ناوەکاندا ئەو ناوەی پێ جوانە، بۆیە کاتێ دیدەنی و سەردانی کەسەکانی دوستویەڤسکی و پاڵەوان حەکیمانی یۆنان و ئەسپارتە دەکات بەشانازییەوە دەڵێت: (من خەڵکی ئەربخام). گورگوڕا، کرخ سلوخ، گارگۆك، کرکیس، کرسخ و گەلێ ناوی دیکەی تریشی، دوور نییە لەمەودواش ناوی دیکەی لێبنرێ...

ئیتر لە هەر سەردەمێکن چ تایفە و قەوم و کەڵەوڕان و لەشکرێ ڕووی لێ کردبێ لە ئەکەدییەوە بیگرە تا ئارامی و ڕۆمانی، پریتی، سەلجووقی، قەرەقۆینلو لە خۆشەویستی شارەکەدا بووبێ، یا بۆ هەر مەبەستێکی کە ناوێکیان پێوە ناوە... ئەی ئەم هەمە چیزەیە بۆ وا سەریان بەو شارەدا کردبوو؟ ئیتر هەندێ جار ناوبانگی ئەم خانمەیان بەر گوێ کەوتبا (خەمبارییەکیان) تێ دەکەوت و بە ڕم و باڵتە و شیری دوو دەمەوە تاویان دەدا... سەنحاریب لەوپەڕی دونیاوە عەشق و جوانی ئەم شارە سەری پێ هەڵنەگرت؟ نەهات؟ تا دەوروبەری قەرەداغیش نەچوو؟ بەڵام با پێتان بڵێم ئەمیش وەك هەموو جوانێ بە هەموو کەسێ ڕازی نەبووە.

گەلێ ئاین و ئۆین و کەتنیشی لەبن هەنگڵدایە! ئەوەبوو بەگالیسکەی پێچکە شکاوەوە بەسەر و ملی خوێناوییەوە نائومێد گەڕایەوە وڵاتی خۆی.

هەیهوو... دەربارەی ئەم شارە زۆر وتراوە و زۆریشی بۆ هەڵبەستراوە، خۆ من ناتوانم هەمووی بگێڕمەوە، ئەم هەمووەم چۆن لە بیر دەمێنن، چ نهێنییەکی واشم لەکن نییە تا ئاشکرای بکەم، خۆ من لەو هەموو مێژوونووس و پیاوە ژیرانە پەراسوویەکم زیاد نییە... دەڵێن گوایە لە ناو ئەو تەپلۆسکانەی عەرەفەدا کە کەوتووەتە دەشتی ڕۆژئاوای شارەوە، ئا لەوێ هەموو کەس دەزانێت لەوەتی دونیا دونیایە ئاگرێك نێڵەنێڵ دەسووتێ، تۆ بڕوانە ئەم ئاگرە، سەردەمانێك نەزرگا بوو، دەستە دەستە ئافرەتانی گەرمیان و کوێستان ڕوویان تێ دەکرد بۆ زگ و زا و، لێی دەپاڕانەوە (بەگوڕ هاتم بۆ کوڕ هاتم) ئەم دەورەدان و حەڵقەبەستنەی دەوری ئاگرەکە بۆ نائاگایی بە کۆمەڵ ناگەڕێتەوە؟.

جا لەنێو ئەو ئاگرەوە لە سەحەرێکدا لە کازیوە وەختێکدا هاتووەتە دەرەوە... جا ئەم شارە ئەو ئافرەتەیە... ئەمە کەی بووە؟ لە چی سەردەم و ڕۆژگارێکدا بووە؟ کەس نازانێ... چەنێك پێش ئێستا بووە؟ مەگەر هەر خوا بزانێ... ئەی بۆ پیر نابێ و جوانییەکەی لە دەست نادات؟ دەڵێن گوایە ئەوەی توخمی ئاگر بێت زەمەن لە لای ئەو ڕادەوەستێت. هەر بۆیەشە تەمەنی بۆ کەس دیاری ناکرێت. مەگەر ئاگرەکە خۆی بێتە گفت و ئەم نهێنییە بدرکێنێ و لەم سەر ئێشەیەمان قورتار بکات!.

***

لەبەر ئەوەی ئاگر یەکێکە لەو چوار ڕەگەزە مایەکییەکان و بوون پێك دێنن، بوونیش نهێنییەکی تەلیسماوییە و خۆی بۆ کەس ئاشکرا ناکات، هەر لەبەر ئەوەیە کەس لەم

شاره لەم ئافرەتە جادووكەرە... كەس لێی ناگات... منیش لە سەرەتای پەنجاكانەوە ڕووم لێ كرد ئێستاكە بەم هەنگڵ و هەشەی خۆمەوە دەمەوێ خۆمی لێ هەڵقورتێنم و خۆم لەم جادوو و سیحرە كەمێ نزیك بكەمەوە و شتێكی لێ هەڵكرێنم:

چێشتەنگاوێكی پایزی، پاسە دارینەكەی ئاوایی سەرەوەی مەڕ و بزنی لێ شەتەك درابوو، ناوەوەشی سیخناخ بوو لە زەلام و ئافرەت و منداڵ، لە قەراخی خاسە بەم بەرەوە هەڵیرِشتین، من وەكو ئەوان نەچوومە كەبابخانەكەی «عوسمان»ەوە، هەگبە و خورجیشم پێ نەبوو بۆ تەرەپیاز و حەڵوا كرِین، بۆ خوێندن هاتبووم... بەپردە دارینەكەی سەر خاسەدا چوومە ئەو بەر، پردە دارینەكە لە ئاست ئوتێلی لوبنان تەواو دەبوو –ئێستا مریشك و پەلەوەری لێ دەفرۆشن–... هێشتا بەسەر پردەكەوە بووم، چاوم بریبووە قەڵا بەرزەكەی بەر لووتم... تا هەنگاوێ نزیكتر دەبوومەوە گەورەتر خۆی دەنواند... كابرای گەرمیانیم بیركەوتەوە كە پار زستان لە ئاواییەكەی ئەو لامانەوە بەسواری هێستر بۆ قیروزفت كرِین بۆ ئێرەیان ناردبوو، ئەویش دەردەكەی من یەكەمجاری دەبێ، تا بازاڕی حەڵواچییەكان دەدۆزێتەوە– كە جێگای قیروزفت فرۆشتن بوو– دوو سێ جار چەرخەی قەڵا دەكات، كە گەڕایەوە ئاوایی هێشتا لە هێسترەكە دانەبەزیبوو گوتبووی «ئەو شارە چ سەرێكی گەورەی هەیە»، مەبەستی لە قەڵا بوو...

گەیشتمە بن سەری شار!!، بازاڕە قەڵەباڵغەكەم گرت... قەرەباڵغی ئاوهام نەدیبوو... زات ناكەم خۆمی پێدا بكەم و ناشگەڕێمەوە...

كۆڵانەكانی ئاوایی كە پیاندا گوزەر دەكەی زۆر زۆر كەرێك و منداڵێك یاخود ئافرەتێك و مانگایەكی تیادا دەبینی... لە دڵی خۆمەوە گوتم: «ئەم شارە مێروولەیە لە كوێوە هەڵدەقوڵێ...؟!».

خانێك لەسەر بازاڕەكەوەیە دانەوێڵەی ئەو دێهاتانەی دەوروبەری شار بۆ ئەم خانەی دێنن... لێرەشەوە لە گونیەی دەنێن و بۆ مەحەتەی شەمەنەفەرەكەی دەنێرن... كە گەیشتمە پێچەكە دەبینم ڕۆژی حەشرێكە نەبێتەوە، لەبەر كەر و هێستر و ئەسپ و لادێیی و خەڵكانی تر جێگا نەبوو پێی لێ دابنێی!. كەس بەكەس نییە، قازانی مس، مەنجەڵی گەورە و بچووك، تاوە، لەنگەری، سینی، تەشت لە پێش دووكانەكاندا كەڵەكە كراون، یەك دوو كەسیش بەهەردوو پێ چوونەتە نێو سەر و قازانەوە و بەردەوام خۆیان بادەدەن –ئەمەم لە ئاوایی دیتبوو– بەدەم خۆ بادانیشەوە گۆرانییەكی خۆشیان دەگوت...

دواتر كە شارەزای شارەكە بووم، شەوان كوڕ و كاڵ لە پاڵ قەڵادا دادەنیشتن و ئەم

مەقام و گۆرانییەیان بەکۆمەڵ دەگوتەوە... ئەم مەقامانە... ئەڵڵاوەیسی و خاوکەر و ئای ئایە کە کەوتبوونە سەر زاری خەڵکەکەوە پێشتر عەلی مەردان و حەمەی کۆترەمل شەوانە لە تەکیەکانی شاردا دەیانگوت بڵاوەیان پێ کرد...

ئەم شارە چی تێدا سەری هەڵنەداوە؟... گەلێ هونەر و کار و سەنعەت و شتی کەش کە پێشدا لێرەوە پەیدا دەبوو و سەری هەڵدەدا... نموونە زۆرە کە ئەم شارە دەستپێشخەری لە زۆر شتدا کردووە... دەڵێن چیرۆکی هونەریی کوردیی جەمیل سائب لەم شارە نووسراوە... مامەند کەرکووکی یەکەم کەس بووە شیعری کوردی بەبارێکی تازەدا بردووە... یەکەم گۆڤاری کوردی نیو مانگی لێرەدا دەرچوو... لەم ساڵانەی دواییشدا –لە حەفتاکاندا– یەکەم جار لەتیف حامد بانگێشەی نوێخوازی کرد و ئەو گۆمە مەنگەی ئەدەبی شڵەقاند... بەکورتی ئەو شارە دەستپێشخەری زۆری هەبووە لە هەموو مەیدانێکدا... ئەوەندەی پێ نەچوو، ئەو قازان و تەشت و لەگەنە هیس گرتووانە وەك ئاوێنە بریقەیان دەدایەوە، ئینجا لە ڕەشکەیان دەنا و دەیانخستە سەر هێستر بۆ ئاواییەکانیان دەبردنەوە... ئێستا لەم ڕۆژانەدا لە جێگای ئەو قازان پاککەرەوانەدا، هەر لەو دووکانانەی جارانی قاپی ئەستیل و شووشە و فەخفووری لە پشتی جامخانە و شووشە بەندەکانەوە دانراون... کەمێ بەولاترەوە بازاڕی حەڵواچییەکانە... ئەو حەڵوایەی ئەوساکە چی لێهاتن و بۆ نەما؟! هەینییەکان کە دەگەڕامەوە ئاوایی. دەبوایە بایی بیست و پێنج فلس دیاریم ببردایەتەوە... هەر ئەم حەڵوایەی ئێرەیە دێوەرە و چەرچییەکان بە بارگیر بە دێکانی گەرمیاندا دەیانگێڕا... چنگی حەڵوا بە دوو یا سێ چنگ خوری و بەرەگن... بەرەو دەستەڕاست ڕۆیشتبام دەچوومە ناو شەربە فرۆشەکانەوە... جەڕە و گۆزە و مەسینە و دەستشۆری سەیر سەیر دانراون... چەند جارێك ئالێرەوە جەڕەیان بۆ هێناوین و ئاومان تێدەکرد بۆ سەر پەرێز... شەربەی قوڵفداری ئێرەکانەشمان هاوینان لەسەربان داناوە تا ئاوەکەی ساردەوە بێ... ئێستا ئەمەش نەماوە، منداڵی ڕەش و ڕووتی کورد جگەرە و دۆشاوی تەماتەی قاچاخ دەفرۆشن لە شوێنی ئەو جەڕە و شەربانە... شەقامەکە بەر نادەم ڕاست دەڕۆم... دواجار شارەزا بووم ئەگەر لەوێوە شۆڕبمایەتەوە دەچوومە موسەڵلا و دەشتی عولك، ئەو ناوەش خۆڵە پەتانییەکی سەیرە، گوندییەکان ئەو کاتە کە لە لەیلان و قادرکەرەم و بناری گڵەوە دەهاتنە شار ئەوە ڕێگایان بوو... منالێکی لاساری خزممان ماڵیان لەو ناوانەدا بوو بۆی گێڕامەوە: دەیگوت: «گوندییەکان بە سواری وڵاخ دەهاتن بۆ شار، وڵاخەکانیان لە دەشتاییەکەی عولك و پاین موسەڵلا دەبەستنەوە و

ئالیکیان لەبەردەنان تا نیوەڕۆ لە ئیش و کاری ناو بازاڕ دەبوونەوە، ئافرەتەکان هەر لەوێ پێش چوونە ناو شار دەستیان بەئاو دەگەیاند... ئێمەش چەند منداڵێکی لاسار لە پاڵ ولاخەکانیاندا خۆمانمان دەشاردەوە و گوێمان لە «خوشەی میزیان» دەگرت!!. چەند ساڵێك پێش ئێستا (لە حەفتاکاندا) کە ئەدیب و نووسەران یەکمان دەگرت، یا بەکۆمەڵ بۆ شارێك، جێگایەك دەڕۆیشتن، شاعیرێکی گفتولفت شیرین (خوالێی خۆشبێ) و مەلا زادەیەك و ڕەووفی هاوڕێم گۆرانییەکی سەیریان دەست پێ کرد، ئەوان هەرسێکیان گۆرانییەکەیان پێکەوە دەگوت و ئێمەش بەکۆرس دەبووین و دەمانگوت: «گوێم لە خوشەی میزتە» ئەمەمان بەدەم ئاوازێکی تایبەتییەوە دەوتەوە... زۆرجار کە ئەو گۆرانییەمان دەگوت –لە هەموو سەفەرێکی لەو جۆرە دەبوایە گۆرانییەکەمان بگوتبایە– ئەو منداڵە لاسارەی خزمانم وە بیردەهاتەوە... لێرەشدا ئەو منداڵە پێش هەموومان کەوتووە... ناڵێم ئەم شارە شتێکی سەیرە... کە بەرەو ژوور بوومەوە قەڵەباڵغییەکە زۆرتر بوو، لەو بازاڕەدا خەڵکێکی هەمەجۆر و قیامەت و جل بەرگی جۆراوجۆری لێ بوو. ئەم شارە هەر لە کۆنەوە باوەشی بۆ هەموو کەسێ کردووەتەوە. ئەوەی ڕووی لێ کردووە پێی تێدا درێژ کردووە هەستی بە تەبایی و برایەتی کردووە ئیتر پابەندی بووە و نەیویستووە لێی دەرچێ و بەجێی بهێڵێ... مەگەر بەزۆر دەرکرابێ ئەگینا مردنەکەی ژیانی شارانی دیکە دێنێ. مەگەر چۆنها و تاك و تەراك ئەڵهای شوێنانی کەی کردبێ و بەجێی هێڵابێ... لە میرت، لە پاشات، سەرکردەکان، خەلیفەکان، والییە تڕ زلەکان، مێژوونووس و پیاوانی ئاین و زانیاری، ئاغا، ڕەشایی، شاعیر، گۆرانی وێژ، قەرەج، پێڵاو بۆیەکەرەکانی ئەودیو، بۆرەکەیی، خەڕات، دۆم، شێخی ساختە، دەروێشی سپێون، گەواد، ئافرەتە سۆزانی و داوێن پیسەکانی بەغاو خوارووی ولات، گەلێکی کەش، هەموو ئەمانە هەر ئەوەندە پێیان ناوەتە ناو ئەم شارەوە حەزیان نەکردووە بەجێی بهێڵن و لێی دەرچن... تا یەکێ لە پێغەمبەرانی خودا «دانیال» پێغەمبەر دروودی خوای لێ بێ... لەناو قەوم و خوێشەکەی خۆی هەڵی نەکردووە بەدوای شارێکی بێ وەی و ئارامدا گەڕاوە، شارێك دانیشتوانی پێکەوە وەك برا بژین، ئەویش پەنای بۆ باوەشی ئەم شارە، ئەم خانمە بردووە، هەر نەڕۆیشتەوە تاکو بەیەکجاری سەری بەلای سەری ئەم شارەوە ناو بۆ یەکجاری ئارامی تیا گرت... ئەوانەش کە بەنیازی خراپەوە ڕوویان لێ کردبوو ئاخرییەکەی دەوەرەیان تێدا نەبرد و گەڕانەوە، ملی خۆیانیان شکاندو ڕۆیشتن، بەڵام شتاقیان ناماقووڵییان نەکردووە و بێن بە خراپە باسی بکەن و لە خوت و خۆڕا لەکە و

پەڵەی پێوە بنێن. خوا چۆن هەڵدەگرێت لە ناهەقە شارێ، ژنێك لەكەدار بكرێت؟. تۆ بڕوانە گەشتنامەكەی ڕیچ، نووسینەكانی ئەدمونس، لێكۆڵینەوەكانی سیر مارك سایكس، زانیارییەكانی كابتن های، ابن الاثیر، طه الهاشمي، ئەمانە كەم و زۆر باسیان لەم شارە لەم ژنە كردووە، نە شارەكە نە خەڵكەكەیان بە خراپە لە قەڵەم نەداوە... بێجگە لەمانەش پێشتریش گەلێ لەوان پێشتر، ژمارەیەكی زۆر لە زانا و خاوەن قەڵەم و مێژووزان چ بەتەنیا یا لەگەڵ لەشكری ولاتەكانیاندا بۆ ئەم شارە هاتوون، بە مانگ بە ساڵ ماونەتەوە، كاتێكیش گەڕاونەتەوە لە پیاهەڵدان بەولاوە زیادەڕۆییان نەكردووە. چ سیحرێكە چ نهێنییەكە، چ جادوویەكە چ بەڵایەكە ئەم شارە ئەم خانمە ژنە...

گەیشتمە ئاستی گەرماوەكان، بۆنی سابوون و چۆخان هەڵمی گەرم پیاو سەرخۆش دەكەن... لەبەر خۆمەوە دەڵێم ڕاستی كردووە (سەری ئەم شارە چەند گەورەیە) وا خەریكم پێچ دەكەمەوە، گەیشتمە چوار ڕیانێك -دواجار پڕكێشیم كردو ئەو ڕێگایانەم تاقی كردنەوە پیایاندا ڕۆیشتم تاسووقی خۆم شكاند و كون و قوژبنە تاریكەكانم پشكنی، بەئاسانی ئەمە بۆ گشت كەسێك ڕێك ناكەوێت، هەروەك چۆن ئەو هەموو ناوانە لە شارەكە نراوە كۆڵان و گەڕەكەكانیش نهێنی خۆیانیان هەیە هەندێكیان مانا دەدەن و هەندێكیش نازانرێ بۆ ئەم ناوەی لێ نراوە... عەرەفە، شۆرجە، ئاخوڕحسێن، موسەڵلا، ئیمام قاسم، عەلوك، حەسیرەكە، بەر تەكیە، گەڕەكی عارەبەكان،... وا خەریكم دەگەمە سەر خاسە، بەم نیوەڕۆیە كابرایەكی جل و بەرگ گەچاوی بەقەڵادا سەردەكەوێ لارەلارێتی و لەبەر خۆیەوە گۆرانییەك دەبزڕكێنێ... خاسە میزاوێكی پیادا دەڕوا، چەرخە لێدانەكەم تەواو بوو و گەیشتمەوە سەر پردە دارینەكە...

لە ساڵی ئەو چەرخە كردنەمەوە تا ئەمڕۆ عەیامێكە، وا ئێستا لە شوێنی پردە دارینەكەوە وەستاوم تەماشای (سەری شار دەكەم) سەری ژنێكی پەرچەم شێواو و ئاڵۆز دەبینم.

حوزەیرانی ١٩٩٤دووز

شەو

پەنجەرەکەی کردەوە، ئەو دیو پەنجەرەکە چۆڵە، چاوی لە ئاسۆ بڕی. ڕەپ ڕاوەستا و گوێی هەڵخست... لەو شەوەوە گوێم لەو زەڵەزەڵ و دەنگە دەنگە نادیارانە بووە خۆم پێ ناگیرێت، هەر ئێوارە دادێت بەر پەنجەرەکە دەگرم، تۆ بڵێی هەر من گوێم لەم ژاوە ژاوانە دەبێ؟!.

کام شەو لێرە وەستابێتم گوێم ڕادابێت، هەنسك و قوڵپی گریانم ژنەوتووە، قاقا و نکەنك، کڕووزانەوە و پاڕانەوەیەکی وا بەرد دەتوێنێتەوە، هەناسە هەڵکێشانی سارد و قووڵ، هەناسە بڕکێی ترس و ماندووبوون... ئەمانە گشت تێکەڵ و پێکەڵ بەر گوێم دەکەون، هەندێ جار وا دەزانم بەتەنیشتمەوەن، جاری واش بووە ئاوڕم داوەتەوە وامزانیوە لە ژوورەکەمدان، زیادەڕۆیی ناکەم گەر بڵێم: ترپەی پێ و هاتوچۆی هەندێکیشیانم بۆ جیا دەکرێنەوە، نایشارمەوە سامێکی گران و ترسێکی نادیار دەخەنە دڵمەوە جاری واش هەیە گومان لە فام و هزری خۆ دەکەم. من سەیرم ها، ئەی چەندین شەو هەر لێرەکانەوە گوێم لەم هەراو هوریایە نەبووە؟!. ئەمشەویش بۆ خۆم گوێ دەگرم... وا چاوەڕوانم، ئەم دەنگانە تا تاریکییەکە خەست نەبێتەوە نابیسترێن، جا من پەلەم چییە؟. ڕەنگی خۆڵەمێشی وا خەریکە تەنگ بەزەردەی دەمەو ئێوارە هەڵدەچنێ، دەستی لە بینی ناوە، لە حەژمەتا ئەوەتا مۆر هەڵدەگەڕێ، نەخێر ئاسۆ لێڵ بوو، ئەمجارەش تاریکی پاشەکشێی بەڕۆشنایی کرد، ئەوەتا چون سێڵاوێکی خەست و لینجی بێ گیان، وەك لەشکرێکی بێ بەزەیی بەبێ پرس هەموو لایەکی داگیرکرد، وا دەوری منیشی دا، بەڕاستی تاریکی سامی هەیە، دەنگی هەیە، ڕەنگی هەیە، زەبر و زەنگی هەیە... ئەوەی لە ڕووناکیدا پەلوپۆی دەشکێ لە سایەی تاریکیدا وزەی دێتەوە بەر جۆش و حەوزەل دەسێنێ...

ئەم تاریکییە چ نهێنییەکە!!. باشە کابرا تۆ چیت لە تاریکی داوە ها؟ بۆ فێربووی هەموو ئێوارانێك بەر پەنجەرەکە دەگریت و چاو لەم زوڵماتە دەبڕی و گوێ هەڵدەخەیت؟

بڕۆ سەر جێگاکەت و سوکناك بگرە، نازانی تاریکی دەسەڵات و زەبر و زەنگی هەیە.

سەیرە، دەڵێم دەڕۆم کەچی بەر پەنجەرەکەش بەرنادەم. چییە دەتەوێ خۆت هەڵکێشی و بڵێی نهێنییەکی سەیرم دۆزیوەتەوە؟. چەند کەللەڕەق و بناگوێ ئەستوورم، نەوەڵڵا ئەم گەرمیانییانە خۆیان هەر وان، کە شتێکیان وت ئیتر لێی نابنەوە و پاشگەز نابنەوە، لەسەر ئەم سەرسەختییەی خۆیان تووشی گەلێ گێرمەوکێشە هاتوون و گەلێکیانیش

هەر بەخۆڕایی بەکوشتدران، کەچی... بەڵام من چ بکەم، خەتای من چییە تاریکی دەنگی هەیە، ڕەنگی هەیە، زەڵەزەڵ و هەرواهوریاشم گوێ لێ دەبێت. لە گوێ فامی خۆشم دڵنیام، چۆن دەزانم من وەیسەم ئاواش دڵنیام گوێم لە دەنگە دەنگ دەبێت... با ئەوەش بڵێم: هەندێ لەو دەنگانەش بەگوێم ئاشنان!... هەر تۆزێك مێشكی خۆم بگوشم خاوەنەکانیانیشم بیر دەکەونەوە، بشێ هەر من گوێم لەم دەنگانە ببێ؟!

دەسا سوورم لەسەر ئەوەی تاریکی دەنگی هەیە... ترس و دەسەڵاتیشی هەیە. ئەم تاریکییە بێجگە لە کپی و مۆنییەکەشی خەسڵەتێکی کەشی هەیە: هەر ئەوەندە کەوتیتە داوییەوە حەز بەوە دەکەیت جووڵە لە خۆت ببڕی و لێوت نەبزوێنی بۆ ئەوەی هێدی هێدی، بێ ئەوەی پێی بحەسێی بەئاستەم دەستت لەنێو دەستی بیرەوەرییەکانت بنێ و ڕابردووت لە پێش دانا، تۆش خوا خواتە لە دەستی تاریکییەکە هەڵبێی، خۆت خاو دەکەیتەوە ئەویش بەکێشت دەکات، بۆ نشێو و هەوراز و دڕکەڵانی یادەکانت دەبات... ئەوەتا وا خەریکە منیش بەو بارەدا تێدەپەڕم.

(ڕۆڵە تاریکە. هیزە دەخیلتم مەچۆرە سەر ئەو چۆم و ئاوانە... تۆ نازانی ڕۆحی گوڵ ئاسای کەسانی خێر لە خۆ نەدیو ئەوانەی لە عەزرەت ڕووناکیدا سەریان نایەوە و گیانی خۆیانیان بەخشی، شەوان دەگرین و دەناڵێنن، لەگەڵ پیاوی خۆیاندا دێنە گفت وەك من و تۆ قسان دەکەن، جا هەر چەندیشە بێ زیانن، بەڵام دەترسم بەرگەی بینینیان نەگری، دەعبا و جانەوەرانیش لە تاریکیدا یەجگار زۆرن، ئەو ڕۆحە پیس و قین لە دڵانەش تاریکی بەپەناو داڵدە دەکەن و نامەردێتی خۆیانیان تیا دەردەخەن. دە گیانی دادای شەوانە لە ماڵێ نەچیتە دەرەوە نەکو تووشیان ببی).

ئەو کاتانەش بەقسەی داپیرەم نەدەکرد... دەچوومە پاڵ بنجە قامیشەکانی سەر گردەکە، ئەو کاتەش گوێم لە جۆرە وزەوزێکی نادیار دەبوو، نەمدەزانی چین، لە ترسانا زوو دەگەڕامەوە، خۆ من ئێستا بۆ ئەوە ڕانەوەستاوم یادەکان وەگیرم بێنن، پەلەکێشم بکەن. من چی لە ڕابردوو بکەم؟ کام یادەوەریمان ئازاری ڕۆحمان نادات؟ ڕابردوومان کەی هی ئەوەیە پیاو بۆ تەسەللادان پەنای بۆ بەرێت؟ کام یادەوەریمان بتەوێ کەمێ شانی تێدا بەیتەوە خوێناوی نابێت؟ من ئەڵهای خوێن و فرمێسك و نووچدان ناکەم... ئەها... وا گوێم لێیە... هەندێ جار ئاشکرا و هەندێ جار نادیار، وەك بانگێکی دوور هیچی لێ حاڵی نابم... خرمەی پێی ئەسپێك دەبیستم... گوێم لێیە چوار ناڵە دێ... وا نزیك بووەوە، ئەسپ سوارێکی ڕدێن سپی لە پێش پەنجەرەکەی لەمەڕ من جڵەوی ئەسپەکەی

ڕاکێشا، تۆز و خۆڵی ڕێگاکەی ورووژان، وا لەپڕ وەستا، ئەسپەکە لەسەر پاشووی وەستا... دەمنێتە پشتی خۆی، چۆن لە ناکاودا پەیدابوو و هات و وەستا، ئاواش ئەسپەکە چەپۆکانێکی بۆ کردو تێی تەقاند... تا دێ دەنگەکان ئاشکرا و ڕوونتر دەبن. ئێستا بەباشی گوێم لێیە لە نەرمە غار و چوار ناڵە کەوتووین، بەنێو نەرمە گیایەکی بەهاریدا دەڕۆین. بیردەکەمەوە، خۆ ئەم وەرزە بەهار، نییە!! لینجی و خەستی تاریکاییەکە ورشە و شینایی دەشتەکەی بۆ نەشاراوەتەوە:

– دەیانبینی. ئەو حەشاماتە بەرگ سپییانە دەبینی؟

– بۆ لەم جێگا دڵگیرە بەهەشت ئاساییەدا کپ و خامۆش و بێزار و بێ تووکن؟!.

– ناهەقیان نییە... ئەمانە ئەو ڕۆحە گوڵ ئاسا خێر لەخۆ نەدیوانەن کە لە پێناوی ڕووناکیدا بۆ ئێوە دەستیان لە ژیان بەردا، کە دەبینن هێشتا تاریکی باڵی بەسەر هەموو شتێکدا داداوە پەشێو و نارەحەت دەبن. یەجگار پەشێوی ئەوەن فەرامۆش کراون و بەبیر کەس ناکەون. هەناسەی هەڵکێشان قووڵی ناو تاریکییەکان –کە تۆ دەیبیسی– هەناسەی ساردی ئەم پەپوولانەن... هەناسەی پەشیمانی نین، هەناسەی قین و تووڕەبوونە لە ئێوەمانان، دەزانن بەری ڕەنجیان هێشتا نادیارە... نابینی تا چاو هەتەر دەکات بڕ بڕ دەست لە ئەژنۆ دانیشتوون و لێوی قین دەکرۆژن.

– لە کێ؟ بۆ؟!.

– ....

خرمەی پێی ئەسپەکە دەستی پێکردەوە، زانیم لەناو گیا بەهارییەکەدا نەماوین. دەستی چەپمان گرت، ئافرەتێکی بێ شومارم بینی، پێ پەتی، یەخە تلیشاو، دەستی پاڕانەوە و پرسیاریان بۆ پێش درێژ کردووە و دەپاڕێنەوە، کە دەیانبینم حەز دەکەم ببمە تنۆکێ ئاو...

– ئەمانە ئەو ئافرەت و دایکانەن کەسوکار و جگەرگۆشەکانیان لێ ونن و نادیارن، تا ئێستاش نازانن بۆ و لەبەرچی بوو...

– کێ دەتوانێ لەبەر پاڕانەوەی ئەمانە خۆی کەڕکات تۆ تەماشاکە چ خەم و قینێك لە چاویاندا شەپۆڵ دەدا!!

– کەچی کەس بەتەنگیانەوە نایەت!...

– تۆ مەڵێ ئەو گریان و هەنسکدانەی دەمبیست هی ئەمانەن؟!.

– ئا بەڵێ...

ئێستا شتێکی سەیرت پێشان دەدەم... ئەم تاخمە نابینرێن تەنیا کڕووزانەوەیان دەبیسی... ڕۆحانییەتی ئەو کەسانەن کە بەزیندوویی نێژران، لەو ڕۆژەوە ئەم کڕووزانەوەیە دەنگ دەداتەوە، دەڵێن تا دونیا دونیا بێ ئەم کڕووزانەوەیە نابڕێتەوە، تۆ کە گوێ لە تاریکی دەگریت گوێت لێ نەبووە بەردەوام یەکێك دەکڕووزێتەوە؟ ئینجا هەروەك هەزاران کەس پێکەوە بکڕووزێنەوە ئاوها وەك وژە وژی بایەکی توند دەبیسترێ!

– زۆر جار...

– دە ئەو کڕووزانەوەیە ئەمانەن...

– دەگەڕێمەوە... بمبەرەوە... بمگەڕێنەوە... بەرگەی ئەم دیمەنانە ناگرم...

– لە گەڕانەوەدا یەك شتی دیکەت پێشان دەدەم...

– بەرگە ناگرم... دەگەڕێمەوە...

بەرەو دواوە ئاوزەنگی لێدا، بەدەم نەرمە غارەوە هێمای بۆ کۆمەڵە کەسێك کرد:

– ئەمانەت بینیوە چۆن لایەکی ڕوومەتیان ڕەش هەڵگەڕاوە... تەنها لایەکیان...ئەمانە ئەو شاعیرانەن کە بۆ مەبەستێکی تایبەتی خۆیان بە شان و باڵی گەورەکاندا هەڵدەدەن بە وشەکانیان کوورەی شەڕ دەم دەدەن... ئەمانە لای ئێوەن نەمردوون، ئەمە نوسخەی دووەمیانە، خەڵکەکە ئەو پەڵە ڕەشەی ڕوومەتیان نابینن، بەڵام گەر بەوردی تەماشای خۆیان بکەن هەستی پێ دەکەن...

– ئەی ئەوانەی بوونەتە هۆی ئازاری ئەو خەڵکانەی کە بینیمانن؟.

– با تاریکییەکە بڕەوێتەوە دوو بەدوو سەفەرێکی دیکەی بۆ دەکەین... نیوە شەوێکی درەنگ بوو بەئاستەم پەنجەرەکەی پێوەداو چووە سەر جێگاکەی.

حوزەیران ١٩٩٢دووز

تەماشاكان

ڕاوەستانی ئەو ئوتۆمبێلە نەعلەتییە، ئێوارە دانیشتنەكەی لێ تێكدا، ئەمە نزیكەی دە ساڵە كردوویەتی بە خوو لە نێوان چەند ڕۆژێكدا ڕۆژێك دێتە ئەم چاخانەیە و بەدەم چا خواردنەوەوە جوان جوان بۆ خۆی تەماشای ئەو كووچە و بازاڕە دەكات...

هەر بەرامبەر بەئەم و لەوبەر شەقامەكەوە ئۆتۆمبێلەكە وەستا، سێ كەسی لێبوو پێكەوە چاویان لێ بڕی. بۆ قەیرێك تەماشایان كردو كەوتنە چپەچپ، زۆر نەوەستان، دەقیقەیەكی برد و نەبرد ڕۆیشتن، یەكێكیان تا لە چاویشی ون بوون لەسەریەكە ئاوڕی لێ دایەوە. ئەوان ڕۆیشتن، بەڵام ئەم ئۆقرەی لێ بڕا، ئاگر كەوتە كەوڵی، تەماشاكانیان تیغی سوورەوەكراو بوون بە جەستە و ناخیدا چزان... هەستی كرد لەشی گران بوو، جەستەی داهێزرا، خاو بووەوە، دەمی وشك هەڵات، كە لەمەوپێش بەسۆز و میهرەوە خەڵكەكەی دەدیت ئێستا وا خەریكە لەبەر چاوی دەگۆڕێن، ئەوەتا كاتێ بە بەردەمیدا تێدەپەڕن مۆڕەی لێ دەكەن، بەتیلەی چاوی پڕ لە ڕق و كینە تەماشای دەكەن، بەسەر تەختەی چاخانەكەوە گرمۆڵەی كرد. هەستی كرد وا هەندێكیان پڕكێشی ئەوەش دەكەن دانی لێ جیڕ دەكەنەوە... دانەكانیان لە كەڵبەی بەراز دەچن، بەوەشەوە ناوەستن دەستی لێ ڕادەوەشێنن... ئەوانەی بەرەو ڕووی دەهاتن سەر و كێردیان پێیەو بۆ گیانی ئەم دێن... ئەوانەی بەتەكیدا تێدەپەڕین دەبوونە دووپشك و زەردەمار... چایچییەكە لەو ئان و ساتەدا جامێ ئاوی لە لاوە بۆ درێژ كرد، وای زانی یەكێ لەو دڕندانەیە و شاڵاوی بۆ هێنا، سڵەمییەوە، (كاكە ساڵحی هۆمەر بۆ وا داچەڵەكای؟!!).

(وامزانی بەرازی..).

(چۆن؟ چیت وت؟).

(هیچ... ناخۆمەوە... ئا زەحمەت نەبێ...).

ئاوەكەی خواردەوە، بەزەحمەت بۆی قووت درا، لەسەریەكە موچڕكە بەلەشیدا دەهات، هەستا، بەو جەستەی شەكەت و داهێزرایەوە خۆی گەیاندە ماڵەوە...

ئێوارە شامی بۆ نەكرا، بەبیانووی ماندووبوون و نەخۆشییەوە پاكەت و چەرخەكەی هەڵگرت و چووە سەربانەكە... لەمەوبەر شەوانە كە دەچووە سەربان و ڕادەكشا،

دەیڕوانییە ئاسمان، وای دادەنا لە هۆڵێکی گەورە و بەریندایە، ئەو هەموو ئەستێرانەش چراخان و مۆمی داگیرساوەبوون و لەبەر خاتری ئەو هەڵکراون، ئیتر هەزار بەزمی خۆشی بۆ خۆی دادەمەزراند و ساز دەدا، کە دەخەوتیش تا دەمەو بەیان یاری بە ئەستێران دەکرد... ئەمشەو لەشی وەك شکستە بێ ئەئاوا زۆر بەکاوەخۆ بەئەسپایی پێی لێ درێژ کردو ڕاکشا، هەردوو دەستی لێك ئالاند و خستنیە پشتی سەری...

قەومێل لەشم بۆ وا داهێزراوە؟! ئەی ئەم دڵە کوتکێیە بۆ؟... خۆزی دەمزانی کاتێ تەماشای منیان دەکرد چییان دەوت؟ ئەی ئەو یەکەیانە بۆ هەر لە یەکبینە ئاوڕی دەدایەوە؟! ساڵحی هۆمەر نامەردت نەکەن بۆ وا پەشۆکاوی؟... بۆچی کەس تەماشای کەس ناکات؟... من چیم... فەرمانبەرێکی بچووکی بێ دەسەڵات، بیست ساڵە لە دایەرەدام تا ئێستاش قاتی سەرەوەم نەبینیوە... چیم داوە لەم و لەو، خوا ئەیزانی هەقم بەسەر کەسەوە نەبووە... ئەوانەی بزێو و ئارداوین خۆمم لێ دوور خستوونەتەوە... بەملی شکاوم بۆ زووتر هەڵنەسام... ئەو چایچییە قورمساغە گەر چایەکەی نیو دەقیقە زووتر بهێنابا نیو دەقیقە... جا بڵێ بۆ وا لە دوورەوە ڕادەوەستن و تەماشا دەکەن؟ نامە... وەرن دابەزن، ئا دابەزن و بڵێن کابرا تۆ... چییە وا هەر لە دوورەوە بەگوێی یەکتردا دەچپێنن و تەماشام دەکەن؟... وەرن.

وەك مار پێوەی دابێ ئۆقرەی نەبوو، گێنگڵی دەدا، لەسەر لایەك نەدەمایەوە... هەوڵی دەدا ئەم کێشەیە لەبیر خۆی بباتەوە کەچی بێهوودە بوو، ئۆتۆمبێلەکە و سێ نەفەرەکەی ناوی و تەماشاکانیان ڕوونتر و زەقتر دەهاتنە پێش چاوی...

خۆ کوفرم نەکرد، وتم با کەمێ تەزی دەرچێت بڕۆم لەسەر کۆلانەکە چایەك بخۆمەوە ئەو پیرەژنە چەقاوەسووە بەمیوانمان نەبوایە نیازم نەبوو لە ماڵ بێمە دەرێ بەملی شکاو هاتی –بە دەم چا خواردنەکەشەوە وەك هەموو جارێکم بڕوانمە زەردەی دەمەو ئێوارە... چاکەم خواردەوە و نەخواردەوە وەك شمڵی شەڕ پەیدا بوون و لەوبەرەوە ڕاوەستان... حەزم دەکرد دابەزیایەن، خۆزی دادەبەزین... دەموت فەرموون، فەرموون سەرو چای بخۆنەوە دواجار هیچ خۆم تێك نەدەدا، لەسەرخۆ دەمگوت، ئێ... (ئێ)کەم درێژ دەکرد... ئێ ئەمرێ خزمەتێ، بەندە ساڵح هۆمەرم، بیست ساڵە فەرمانبەری... فەرمانبەری میری نیشتمانیم، دووجار دایەرە خەڵاتی کردووم، دەترسم بە سەهوو چوویێتن...

ئەم نامەردانە... –گاڵتە دەکەم... من چیم دەوێ، جوێندان خوویەکی ناپەسەندە–

دانەبەزین، هەرسێکیان تەماشایان دەکردم، بڕوا ناکەم شتاقیانم لەمەوبەر دیبێت...

چییان دەوێ؟! وەڵڵا باوکم سامیان گرانە... ئەو نیو دەقیقە وەستانەیانم لێ بووە ساڵێ... ئاە دەستبەجێ موچڕکێکی سارد لە پەنجەی پێمەوە هات و لە تەوقی سەرمەوە دەرچوو... دەمم وشك هەڵات، تفم بۆ قووت نەدەدرا، باش بوو چایچییەکە جامە ئاوەکەی دامێ... چاك داچەڵەکیم... گیانم بۆ سڕ بوو؟ توانای هەستانم لێ بڕا، لەو کاتەدا خۆزگەم خواست هەر لەسەر تەختەکە بۆ یەکجاری چاو لێك بنێم بۆ خۆم قورتار ببم... ئەمە کەی ژیانە... شتێك هاتبووە بینی، لەم کاتەدا یەکێ بیدواندبا مسۆگەر لە پڕمەی گریانی دەدا... تۆ ڕاوەستە با قوڕێ بەسەری خۆما بکەم و بیرێکی لێ بکەمەوە: تۆ بڵێی پێم نەزانیبێ و ئێ بەشەرە شتێکم درکاندبێ؟ ڕاستیان وتووە: «نەیبڕی سەرت بەبڕین دەدات...» دەڵێم تۆ بڵێی لەم چەند ڕۆژانەدا ناماقووڵییەکم کردبێت؟. بڕوا ناکەم، هیچم لەم بارەیەوە بیر ناکەوێتەوە... جارێ ئەوانەی من لەگەڵیاندا دادەنیشم ژمارەیان لە پەنجەکانی دەستێك تێناپەڕێت... لەگەڵ هەر هەموویاندا ئەگەر بیرم بەقوڕا نەچووبێ لە باسی مانگانە و گوزەران و گرانییەکەی ئێستا بەولاوە باسی هیچمان نەکردووە... باشە، من چیم داوە لە گرانی؟... با بیری لێ بکەمەوە... ڕاوەستە دوێنێ، پێرێ، پەسرپێرێ، لە حەمە خوێڕی بەولاوە چاوم بەکەس نەکەوتووە، ئەویش لە باسی عەرەق و درۆی زل زل بەولاوە هیچی کە نافلتێنێ... پێشتریش قالەی ژمێریار، سەر لە بەیانییەکەشی عەلە گوریس، خوا شاهیدە لە باسی عەلاوە و هێلکە بەولاوە ناوی کەسمان نەهێناوە. دەتوانم یەك مانگ لەوەو پێش بهێنمەوە یاد...

ئەی بۆ تەماشایان کردم، دەبێ چییان وتبێ؟

زۆری لە خۆ کرد بزەیەك بخاتە سەرلێوی هەڵقرچاوی و وای بەخۆی پیشان دا ئەوە ناهێنێ و گاڵتە بەم دڵەڕاوکێیەی خۆی بکات، لە نیوەی ڕێگا پەشیمان بووەوە... ئەو تەماشاکردنەیانە بێ مەلامەت نەبوو، ئەنجامەکەی خێر بێ... چی بیستبوو، خەڵکانی تر چییان بۆ گێڕابووەوە هەمووی بیرکەوتەوە... دەخۆت مەخەڵەتێنە و شل مەیگرە، کاری وا گاڵتەی منداڵان نییە، باشە چ بکەم و چ دەسەڵاتێکم هەیە؟ کەی من بەرگەی شتی وا دەگرم... دە وەرە پێ لەسەر گونت دانێن –بەئاستەم دەستی برد و گونی خۆی گرت– ئینجا وەرە بەرگەی ئەوە بگرە، هێدی هێدی گرانی خۆی بخاتە سەر پێی ئاە ئاە... ڕەنگە پیاو تووشی خەساندن ببێ و لە پیاوەتیش بکەوێت... یاخود لە دەرەوە بەستوویەتی، تف هەڵدەی دەمەیێ، تۆش ڕووت و قووتی و یەك دوو موبەریدەت بۆ بخەنە ئیشەوە های های...

سەیر ئەوەیە، سوێند و دەست ماچکردنیش دادی هیچ نادات... بەڵام وەچی سوێند بخۆم هیچم نەکردووە، هیچم نەوتووە... ئەمە بە کێ بڵێم؟... باشە بە ملی شکاوم من بۆ لەو چاخانەیە دانیشتم، ساڵح ئەفەنی وا چووی، ئێ دە چاکەت خواردەوە زەقنەبووتت کرد دە هەستە و برۆ، بگەڕێوە کاولەکەی خۆت... گیانت دەرچێ، چیت بەسەر بێ گۆڕی گیانت بێ، پێم ناڵێی کێ دواجار ئاوڕت لێ دەداتەوە، ئەم کۆزە خێزانە کێ بەخێوی دەکات؟... ئەو حەمە خوێڕییە جار نەجارێ چاوم پێی دەکەوێت، دەزانم ئەو... لەمەولا هەر هات و خۆم بەکارێکەوە خەریك دەکەم و نایدوێنم، لەمەولاش بۆ ئەو چایخانەیە ناچم، عەسرە چایەکی ناوماڵ و منداڵی خۆت هەزار چایخانە و مەیخانە دێنێ... وای... نازانم بۆ وا لەشم داهێزراوە وەك بڵێی جەستەم لە ناو دنەدا کوترابێ... تۆ سەیر کە هەر لە عەسرەوە دامنابوو ئەمشەو گوڵە بانگ بکەمە لای خۆم ئەمەشیان فت... ئەم بەڵای ناگەهان چ بوو؟... ئەم ئەستێرانە ئازاری چاوم دەدەن، چاوم لێکنێم باشترە... بەڵکو ئەمە خوایە خەوم لێ بکەوێت... خاو بووەوە، بەرەبەرە ئاگای لە خۆی نەما... خۆی لە ناو کۆڵانێکی تەسکدا بینی، بەهەردوو لادا دیوارەکان کون و دەلاقەی گەورە و بچووکی لێیە، لە ژماردن نایەن، لە پشت هەریەکێ لەو کون و دەلاقانەوە جووتێ چاو دیارە... کۆڵانەکە وا دیارە کۆتایی نایەت، تا دێ تەسکتر دەبێتەوە و چاوەکانیش ژمارەیان زۆرتر دەبێ، پێ هەڵدەکا، خێراتر، کۆڵانەکە هەر تەواو نابێ لەپڕ دەوەستێ، بەردەمی دیوارێکی بەرزە ئەم کۆڵانە دەرناچێ، کۆڵانێکی بن بەستە لە دڵی خۆیەوە دەڵێ: «جارێکی کە دەبێ بەپێش ئەو هەموو چاوانەدا تێپەڕم» دەست بەگریان دەکات، دەپاڕێتەوە، نازانێ لە کێ دەپاڕێتەوە!».

من قەت پڕکێشیم نەکردووە پڕ بەچاوی خۆم تەماشای چاو و ڕوومەتی کەسێ بکەم ئەم هەموو چاوانە بۆ دەورەی منیان داوە؟... کڕووزانەوەکەی تەواو نەکرد، هەر چاو بوو لە کون و دەلاقەوە فرتەیان دەکرد و دەهاتن، دەوریان دەتەنی، لە چاو بەولاوە هیچی کەی نەدەبینی... ترسا، هەر ئەوەندە لە دەسەڵاتیدا بوو هاوارێ بکات... دونیا ڕووناك بووەوە، ئاسمان ساماڵە، شینێکی مەیلە و سپی دەڕوانێ... هاتە خوارەوە... بۆ دایەرەش ناچم، وازدێنم... بەڵام چی لەم کۆزە خێزانە بکەم؟... کە چووشم لە ڕێگا سەر هەڵنابڕم، تەنیا بۆ بەر پێی خۆم دەڕوانم... لە ڕێگا هەمدیس خەڵکەکەی وەك دوێنێ ئێوارە هاتە پێش چاو... هەر یەکەو بۆ خۆی جانەوەرێك بوو، کە بەتەنیشتیاندا تێدەپەڕی مۆڕەیان لێ دەکرد، دانیان لێ جیڕ دەکردەوە... پاسەوانی دایەرەکە لە حەوشەکەدا خەریکی شتێك بوو،

بەپەلە خۆی گەیاندە ژوورەکەی... بۆ وا چۆڵە، درەنگیشە و کەچی کەس نەهاتووە... دەنگی یاساوڵەکەی هاتە گوێ، بەدەنگێکی بەرز دەیوت: «ساڵح ئەفەنی دیارە ئیشی دایەرەت بەسەردا کەڵەکە بووە بۆیە بەم جومعەیە هاتووی...» هاتەوە خۆی... سەری خستە سەر مێزەکە و دەستی بەگریان کرد.

تشرینی یەکەمی ١٩٩٣ دووز

بێزاری

دەرزی ئاژەنی خەمەکان... شتە ناخۆش و بێزارکەرەکانی دەوروبەرو ئەم دونیا جەنجاڵە وەڕسی کردبوو... بێزا ر بوو، هەر بۆ ڕەوینەوەی ئەم بێزارییەی «چ بکەم... بۆ شەوێکیش بێ سەفەرێکی شار دەکەم...» لە ئوتێلێکی هەرزانبەهادا کلیلی ژوورێکیان پێ دا... ژوورەکە دوو جێگای بەرامبەر بەیەکی لێیە... ڕاکشا، بێزارییەکە تا دەهات زیفی لێ دەسەند، تا دەهات زیاتر بێ تاقەت دەبوو، لەم کاتەدا کابرایەك بەجانتایەکەوە هاتە ژوورەوە، ئەویش لەسەر قەرەوێڵەکەی تەنیشتی دانیشت، کابرا دەیویست بیدوێنێ، کە زانی ئەم ڕووی پێ نادا ناچار ئەویش وەکو ئەم ڕاکشا... ئەم کتێبێکی دەرهێنا، دێڕێکی بۆ تەواو نەکرا. «چۆن ئەم بێزارییە یەخەم بەرنادا؟!»

کەوتە ژماردنی گوڵە کێوییەکانی قەد دیوارەکەی بەرامبەر... دە... پەنجا... سەد...، بێزار بوو، هەمووی کۆکردەوە و لەسەر تەپڵەی نێوانیان دانان... ئەو شار و دێهاتانەی بیرکەوتەوە کە لەوەو پێش بینیبوونی، بۆی نەژمێردران، ئەوانیشی کۆکردەوە خستنیە سەر تەپڵەکەکە...! خۆشەویستەکەی یادی ئەو ڕۆژانەیان هەر زوو دەستی لەمەشیان هەڵگرت و بەلاوەی نا و لەسەر تەپڵەکەی دانا... نیشتمان، خەڵکە داماوەکەی شارەکەی. ئاواییەکان... بەتەمابوو ئەمانەش لەگەڵ ئەوانی دیکەدا دانێ، چرە دووکەڵێك لێکدانەوە و بیرەوەرییەکانی پچڕاند... کە ئاوڕی دایەوە کابرای تەنیشتی خەوی لێ کەوتبوو و پاشماوەی جگەرەکەی هەرچی لەسەر تەپڵەکە دانرابوو سووتاندبووی...

شوێنەوار

پاش ماوەیەکی کە... با بڵێین نزیکەی سەد ساڵێك شوێنەوارناسەکان پاشماوەی دێیەکی کۆن لە ژێر خۆڵ و بەردێکی زۆردا دەدۆزنەوە.

شارەزایانی ئەو سەردەمە ئەم ڕاپۆرتە دەنووسن:

«لەو گەرمیانەدا پاشماوەی دێیەکی کۆنمان دۆزیوەتەوە لە ناو ئەو شتانەی دۆزراونەتەوە بێشکەیەکی ڕزیو بینراوەتەوە، ئێسك و پرووسکی منداڵێکی بەر مەمکەی هێشتا تێدایە... شارەزایان و شوێنەوارناسان هێشتا ئەوەیان بۆ دەرنەکەوتووە لەبەر چی دانیشتوانی ئەو ئاواییە منداڵەکانیان بە بێشکەکانیانەوە دەناشت.!!

ئابی ١٩٨٦دووز

خەونێکی ناو دۆزەخەکە

گەرماکەی لەوەدا نەبوو، دارکاژێکی تەریکی نزیك شەقامەکەم کردە چاو. بە پەلەپرووزێ خۆم گەیاندێ و خۆم دایە سێبەرە باریك و درێژکۆلانەکەی، چاوم لێ بوو لەوبەر شەقامەکەوە لەناو ئاپۆرەی خەڵکەکەوە وەکو سەگی ناو پەڵە گەنم ملەقوتێیەتی، تومەز بینیومێتی. چاوم لێی بوو، خۆی لە قەڵەباڵغییەکە دەرباز کرد، چەرپاز شەقامەکەی بڕی، هات و پاڵیدایە دار کاژەکەوە. شانێکی هەتاوەکە دەیگرتەوە، شانێکیشی لە سێبەرەکەدا بوو، وەکو هەموو جارێکی دەستی بە بڵمەبڵم کرد، لەو هەموو بڵمە بڵمەی من ئەوەندەم بۆ هەڵکرا:

(فەرەج دەیوت با چاوەڕێم بکات، ئەمجارە دێم و هەندێ شتی نوێی بۆ دەگێڕمەوە، کە تا ئێستا بۆم باس نەکردووە... دەیوت.»).

من هەر ئەوەندەم گوێ لێ گرت، ئەمیش لەگەڵ (فەرەج)دا لە دۆزەخەکە پێکەوە بوون، هەر پێکەوەش لە دۆزەخەکە ڕزگاریان بووبوو، ئێستاش هەر پێکەوە دەژین، فەرەج گەلێ جار دەیگوت: من و (ڕەحیم) پێکەوە بووین. چەنێکیش پێکەوە بووین جارێك چییە گوێم لێ نەبوو بێتە گفت و قسەیەك بکات!، وا ئێستا حەوێزی ئەو ڕۆژانە دەکاتەوە، دەیبینی شەو و ڕۆژ لە بڵمەبڵمی خۆی ناکەوێت. بەرلەوەی (ڕەحیم) بێتە پاڵ دار کاژەکە، لەگەڵ خۆمدا مشتومڕێکی سەیرم دامەزراندبوو...

بۆ مرۆ ئەوەندە بیری بەلای شتە ناخۆش و خەماوی و کارەساتەکاندا دەچێ... ساتە خۆشەکان کەمتر دێنە بەر زەین... بۆ کە بەڕێگایەکدا دەڕۆی، دەیان شتی جوانیشی لێ بێ، بەپەردەی بیرەوە نالکێن؟ بەڵام کە پەیکوڵێکت بەپێدا دەچێ، ناتوانی لە بیری بەریتەوە... دواجار مرۆ چۆن گیانێکە بەرگەی ئەم هەموو یادە تاڵ و ناخۆشانە دەگرێ؟ بۆ ناتوانێ خۆیانی لێ بتەکێنێتەوە؟.. ئەمانە لە لایەك و حەکایەتە لە بن نەهاتووەکانی (فەرەج)یش دەبنە سەربار.. ئاوا بێ بەزەییانە دێت و لە ناو دۆزەخی حەکایەتە لەبن نەهاتووەکانی خۆیم دادەنێت... ئەوەندەم گوێ لێ گرت، ئەوەندەم گوێ لێ گرت، خەریکە حەکایەتە لە بن نەهاتووەکانی بۆ من دەبنە کراسێکی ئاگرین و بەبەرما دەدوورێن...

کەسەکانی ناو حەکایەتە لەبن نەهاتووەکانی بوونەتە خوێش و ناسیاو، لەگەڵمان دادەنیشن، دەخۆن و دەنوون، گوێ لە ڕاز و گلەیی یەکتر دەگرین، خەونەکانیشم هەر

هـەمـان ئـەو حـەكـايـەتـانـەن، يـاخـود لايـەنـە شاراوە و نـهـێنییـەكانی حەكایەتەكانن، كە پێویست بەلێكدانەوە ناكەن.

ڕۆژێ پـێـی ئـێژم، ئـا بـێ پـێچ و پـەنـا لـە مشتـی دەنـێم (فـەرەج، حـەكـایـەتـە لـەبـن نەهـاتووەكانت، بـاڵە پێچكەیەك چییە دادی منیان نەداوە) ئـاوای پێ دەڵێم، بەڵام ئەو كاتەی كە دێ، پاشگەز دەبمەوە، ئەوەی پێش هـاتنیم ڕێكخستبوو پێی ڕاگەیێنم، لەبیرم دەچن، دیارە نهێنییەك وام لێدەكات گوێی بۆ شل كەم و فزە لە خۆم ببڕم تا لە قسەكانی دەبێتەوە، وەك كەوتبێتمە ژێر جادوویەوە وایە. دێت پەنجە باریك و ڕەق هەڵاتووەكانی لە جلەكانی، لەوەی بەردەستی بكەوێت گیر دەكات، توند هەڵیان دەگلۆفێ، جا دەست بە گێڕانەوەی حەكایەتەكان دەكات، تا دێ پەنجەكانی گرژتر دەبنەوە، كە دەگاتە كۆتـایی، پەنجەكانیشی هێدی هێدی خاو دەبنەوە، ئەوجا تەوێڵ و لامل و ڕوومەتیشی لە ئـارەقە دەنیشن، بەڵام هـەست بـەجۆرە ئارامی و خـاوبوونەوەیەك دەكات، من بـەو حەكایەتە سەرسوڕهێنەر و تۆقێنەرانەی كاس و وڕ دەبووم. خۆ ئێمە هەموومـان بە مـەتەڵ و حەكایەت پەروەردە بووین، بەڵام ئەمانەی ئەم، لەو جۆرە حەكایەتانەی بەر ئاگردانی شەوانی زستانان نەبوون... دەیوت: «من لە گێڕانەوەی ئەم حەكایەتانە مەبەستم ئەوەیە لـەبیر نـەچنـەوە»... دەیوت: «ئـەمـانـەی مـن دەیـانـگێڕمـەوە دەبـێ تـۆمـار بكرێن، دەیگوت، ئەمانە قەرزێكن بەسەر كەسانێكەوەن دەبێ ئەو قەرزە نەفەوتێ»... دەبێ هەر پیتێكی ناو ئەم حەكایەتانە ببن بە تیغێك، بە پشكۆیەكی هەمیشەیی ببن... هـەر بەهیچ نەبن، ببن بە مـۆتـەكـە و خـەون و خـۆشی مـێردەزمـەكـان بـتـارێنن، ئـەوانـەی چـاوی پـەپـوولـەكـانـیـان هەڵدەكۆڵی تا بزانن ئەودیوی چاو چی تێدایە، كاتێ، ئەمانەی دەگوت، قـامكە باریك و ڕەق هـەڵاتووەكانی لە جلەكانی، یا لە زەوییەكە گیر دەكرد، زەنگۆڵ زەنگۆڵ ئارەقەی دەردەدا لـەسەر یـەكـەش ئـاوای دەوت: دەبـێ تـۆمـار بـكـرێن تـا لـە بیر نـەچنـەوە، هـیزە بەقوربانتانم من مردوو ئێوە زیندوو نەكەن لەبیر بكەن...

حەزم بەئازاردانی ڕۆحی نەدەكرد دەمتوانی پێی بڵێم: ماڵ وێران بەهەزار قول وەڵڵا ساڵی جارێك هەندێ شتی ناو حەكایەتەكانی تۆیان بیر دەكەوێتەوە، تۆ نازانی هەر سەردەم و ڕۆژگارێك شتی خۆی هەیە سەرنجی ئەم خەڵكە ڕادەكێشێ، ئێستا سەردەمی... بەڵام ئەمجارەیان هەموو شتێكی بۆ ئاشكرا دەكەم. ئەو هەر نەیدەبڕییەوە... نەكەن لە بیری بكەن، لە پرسە و زەماوەندەكاندا لە جیاتی بالۆرەو شیوەن دادان حەكایەتەكانی من بڵێنەوە، لە بری ئەوەی ئاوازە بەزم بەگوێی خەڵكا بدەن دەبا ئەو بەسەرهاتانەشیان

لەبیر نەچێ، کاتێ بانگ لە بناگوێی منداڵانی ساوادا دەدەن، مەعز بۆ خوا هەندێ لەو حەکایەتە لەبن نەهاتووانەی منیشیان بەگوێدا بچرپێنن، با منداڵانیش بەو حەکایەتانە گۆش بکرێن، دەبا شوانە وێڵەکان چیتر شمشاڵ بۆ خەزێم ڕەعناو ئایش نەژەنن، ئەم حەکایەتانەم بکەن بەنۆتەو هەرچی ئامێری دنیا هەیە بەکار بهێنن بۆ خوێندنەوەیان، بیانکەن بە توێشەی هات و نەهات، بیانکەن بەچرپە ماچی خواحافیزی و لەیەك دابڕان، بیکەن بە خەیاڵ، بیکەن بە شیعر، بیکەن... بیکەن... بیکە. بیـ... دە تۆ هەر نەبێ ئا بەم دەمـودەستـەیـەش دەبـێ قـەڵـەم و کـاغـەزێ بـێنـەو بـینـووسەوە... شەرمـە تـا ئـێستـا نەنووسراونەتەوە!.

(وەی لێ وەی لێ لێ وەی لێ...)

(ئازیز ئای ئای ی ی ئای وەخۆم ئای بێکەسم ئای...)

یەکەم جار، ئێوارەیەکی مسینی پایزی ئەو خوارە بوو، دەستی بەگێڕانەوەی حەکایەتە لەبن نەهاتووەکانی خۆی کرد، ئێوارەیەکی غەمگین، خۆڵ دەباری، لەو ڕۆژەوە سیازدە پایز تێپەڕیوە... ئەو کاتە تازە لە دۆزەخەکە گەڕابووەوە، هەر بەڕاستی لەوە دەچوو لە دۆزەخ گەڕابێتەوە. دەست و پلی، ڕوومەتی ڕەنگێکی لە نێوان ڕەش و خۆڵە کەوەییان هەبوو، ئەو جارەش وەکو ئێستای، دەستی برد مەچەکی گرتم، دەستی دەلەرزی، چاوی لە شوێنێکی نادیار بڕی و بەدەنگێکی لەرزۆك دەستی پێکرد... (لەبیرتە ئەو ڕۆژەش وەکو ئەم ئێوارە پایزە خۆڵ دەباری... کات بەهار بوو، بەڵام دەتوت هاوینە... خۆت دەزانی ئەو گەرمیانە بەهار بەخۆیەوە نابینێ... ئاسمانیش وەك جامێ خوێنت پیا پژاندبێ سوور دەیڕوانی...)

لە نێوان ئەو و خۆڵ بارینەکەی ئەم ئێوارەیە، هەر شەش مانگێك بەینیان بوو، کەچی واتدەزانی بیست ساڵ تەمەنی بەو شەش مانگە تێپەڕاندووە!.

لەو کاتەشەوە بەدرێژیی ئەم سیازدە ساڵە هەمان حەکایەت دەگێڕێتەوە، کە دەستی بەگێڕانەوەی دەکرد، دەچووە بارێکی دیکەوە، پەنجەکانی کرژ دەبوونەوە، لێوی تەتەڵەی دەکرد، ئارەقەی دەکرد، هەندێ جاریش دەگەڕایەوە سەر ئەو حەکایەتانەی کە چەندین جارم گوێ لێ بووبوون، ئیتر نازانم لە بیری نەبوو پێشتر وتوونی، یان بەئەنقەستی بوو دەهات لە نووکەوە تێ هەڵدەچووەوە، لەگەڵیدا زامی منیشی دەکولاندەوە... ئەو ڕۆژانە، ئای لەو ڕۆژانە... قەت ئەو گازندەو گلەیی و پرسیارە گەورەکانی باوکتم بیر ناچنەوە...

تا وڕێنەی خەوی دەمەو بەیانیانیشیم لە یادە، لەوێ (وەیسە) گیان هەموو ڕۆژێ لم دەباری... لم نەبوو، نووکە دەرزی دەباری، کە هەڵی دەکرد دەست و پل و ڕوومەتمان دەرزی ئاژەن دەکران!.

کە (لم) دەباری، باوکت تەنگەنەفەس دەبوو، کە تەنگەنەفەس دەبوو، منیش لەگەڵ ئەودا ئارامم لێ هەڵدەگیرا، بەقەد ئەو ئازارم دەچەشت، بەزۆری لەم کاتانەدا ئەو پرسیارە قورسەی دووبارە دەکردەوە، نەمدەزانی ئەو پرسیارەی لە کێ دەکرد؟ بۆ دەیکرد؟، پرسیارەکە خشتێکی گران بوو بەسەرمانیا دەدا... (بۆ وامان لێ دەکەن؟!)، هەموو جارێکیش لە دوای ئەو پرسیارەوە من خۆم پێ ڕانەگیراوە و یەك دوو فرمێسکم باراندووە... بۆ نەگریم ها؟ کێ دەڵێ گریان بۆ پیاو عەیبە، دواجار ئێمە کەی پیاو بووین؟ ئەی پێم بێژە نەگریایەم چیم بکردایە؟.

مام ڕەحیم هێشتا دانیشتووە و لەسەر بڵمەبڵمەکەشی بەردەوامە، ئاگام لەو بڕاوە... (مام ڕەحیم فەرەجت لە کوێ بینی؟). وەرامی نەدامەوە، ئاوڕم لێدایەوە یەك دوو هەنگاو لە دار کاژەکە دوور کەوتبووەوە، چۆن هات ئاوا شەقامەکەی بڕی و لە ناو ئاپوورەی خەڵکەکە ون بوو...

دوێنێ کە ئەو نەهات من بۆ لای فەرەج چووم، بە نیازەوە چوومە لای پێی بێژم: «فەرەج ئیتر تاقەتی گوێگرتنم نەماوە... دواجار بۆ هەر من؟ منیش وەکو هەندێ لەو خەڵك و خوایە ڕاست و درۆ،ساڵی جارێ گوێ لەو حەکایەتانە دەگرم. لەوە زیاتر چی بکەم». نیازم بوو پێی بڵێم ئەمە سیازدە ساڵە حەکایەتە لەبن نەهاتووەکانی خۆتم بۆ دەگێڕیتەوە، لە نووك زوانمابوو ئاوای پێ بڵێم، لەپڕ وەك ناوەوەم بخوێنێتەوە و سوور بزانێ چیم لە دڵدایە، پەنجە ڕەق هەڵاتووەکانی لە یەخەم گیرکرو پەنجەی شایەتمانیشی لێ ڕاوەشاندم:

«من دەمەوێ ئەم حەکایەتانە لەبیر نەچنەوە... دەمەوێ خەمی بخۆن، شانی لێ نەدەنەوە و فەرامۆشی بکەن.» هەمدیس ویستم دەماری بگرم و زامی بکولێنمەوە، هەرچەندە خۆی هەندێ جار دەیگوت: «ئەم زامەی من قەت گۆشتەزین ناهێنێتەوە...» بەڵام وازم نەهێناو پرسیارێکم لێ کرد: «ئەی بۆ چارەیەکی خۆتان نەکرد؟!»

«تۆ کابرایەکی سەیری ها... من ئەو حەمکە حیکایەتانەم بۆت گێڕایەوە، خەمی ڕووداوانەکەیم نەبوو، من خەمی ئەوەمە دۆزەخێکی ترمان بۆ پەیدا نەبێت... دەزانی ئەگەر

ڕووی دا چی دەقەومیێ؟... ئیتر ڕێگاکان نامانگەیەننە هیچ شوێن و دێیەك... چەند پەپوولە لەم گەرمیانەدا هەیە، دوو ئەوەندە و زیاتریش داڵەکەرخۆر دێنە ئەم ناوە...».

دەیویست زۆری کە بڵێ، بەڵام لەپڕ وەستا... لەگەڵ وەستاندا توند مەچەکی گرتم، دەستی پێکردەوە. ئا لەم ئان و ساتەدا قسەیەکی باوکی ڕەحمەتیتم بیرکەوتەوە. دوا خەونیشت بۆ دەگێڕمەوە: هەردووکمان وا ڕاهاتبووین شەوانە زۆر کەم دەخەوتین... نیوە شەوێکی درەنگی یەکێ لەو شەوە درێژانەی دۆزەخەکە هەردووك، تەنها هەردوو بەخەوەر بووین، لە وڕێنە و پرخە و وەڕینی گەماڵە مەیت خۆرەکانی دەرەوە بەو لاوە، هەموو شتێ کشومات بوو... ئا لەو کاتەدا، بەئاستەم، زۆر بە ئاستەم گۆرانییەك هەر لە هەنسکدان دەچوو، گۆرانییەکی سووتاو بۆکڕووزی بەئاگای هێنایەنەوە، گۆرانییەك تاسووقیمان دەکرد، عەیامێك بوو گوێمان لێ نەبووبوو، دونیا و قیامەتی هێنایە پێش چاومان... ئای لەو ساتە و ئەو ئاواز و گۆرانییە!!... ئازیز ئائازیز ئازیز... خۆمان مات کرد، متەقمان لە خۆمان بڕی، تاوێ کۆك گوێمان لەوە گرت، کە نازانم ناوی چی لێ بنێم. بەدرێژی ئەو یەك دوو مانگەی لەگەڵ باوکتدا پێکەوە بووین، قەت وەك ئەو شەوەم نەدیبوو... بەدەنگێکی منداڵ ئاسا وتی: «ئەزانی فەرەج ئەم چەند ساتەی پێشوو، من هەر بەجەستە لێرە بووم... هەر لە یەکەم (ئازیزەوە) من دەستم لە پشت نا و یاپشە یاپشە بەکۆڵانەکەی ئێوەدا دەگەڕامەوە لای حەبێ...». پێم گوت: «خۆزگەم بە خۆت... بۆ هەموو جارێ جووتێ باڵ لە ڕۆحی خۆت نارِوێنی و سەردانییەکی ئەو بەهەشتە بۆ خۆت بکەی!».

ئەم ئەڵڵاوەیسییە فەرەج گیان ئاوای گوت: «شاباڵی بۆ ڕۆحم ڕواند... دواجار ئەم بێ ئومێدییەی ئێمەی تێداین، باڵی خەیاڵ دەقرتێنێ، گوایە دەڵێن خەیاڵ پێوەند ناکرێ، ئێمەیان خستووەتە بارێکەوە... باڵ و پێی خەیاڵیشیان شکاندووین.»

فەرەج بە تاسووقەوە ئەم حەکایەتەی دەگێڕایەوە.

«دەمێك بوو بزەمان لێ تۆرابوو... ڕاستتر لەبیرمان چووبووەوە ئەو شەوە، وەك دوو منداڵی لاسار، دەستی یەکترمان دەگوشی و بزەمان دەهاتێ... ئەو شەوە دەمەو سەحەر سەرخەوێکمان شکاند، کە لە خەو هەستاین هێشتا تەزووی خۆشی خەونێك ڕایدەچەنیم تومەز ئەویش وەکو من وایە، بێ ئەوەی خەونەکانمان بۆ یەکتر بگێڕینەوە، دەمانزانی ئەوی تر چی خەونێکی بینیوە.

بەڵام لم بارینەکەی ئەو بەیانییە لەوەدا نەبوو. نەیهێشت باوکت فریای خەونێکی دیکە بکەوێت.

سێبەرە سپییەکان

لە پێش هەموو کەسێکدا خۆیان بەمن نیشان دا، کە لە یەکتریش ئاشکرا بووین، چەند سەرسام بووم دوو ئەوەندەش پێم خۆش بوو. هەوەڵجار تاقانەکەی پوورە حەلیمە خۆی لێم ئاشکرا کرد، ئەم جارە بەرە بەرە ئەوانی تریشم بینی، کە یەك دووانێکیان نەبێ، کەسیانم پێشتر نەدیبوو، لەبەر زۆریشیان ئێستاش نازانم ژمارەیان چەندە.

یەکەمجار کە بینیم و ناسیمەوە، ئەوەندە نەماوە و پێکەوە نەدواین تاکو تاسووقیمان لە یەك بشکێت، خەونێکی کورت بوو، هەر زوو کۆتایی هات، من نازانم ئەو خەونە خۆشانە بۆ هەمیشە کورتن! بەڵام لە لایەکی دیکەوە خەونێکی ئاسایی نەبوو... وەك چنگێ ئاوریشم، چنگێ ئاوریشمی سپیی وەك چوڕ، لە بانێکەوە بەئاستەم بێتە خوارەوە، ئاوا بەو بانەوە بەکاوەخۆو لارەلار هات، ئەو چنگە ئاوریشمە سپییە لە پێشمدا بووە تاقانەکەی پوورە حەلیمە!!، دەتگوت ئەو ڕۆژەیە کە هات خوا حافیزیم لێ بکات، من لەو ساتانەشدا، لە خەونەکەمدا بیرم لە حەلیمە دەکردەوە، لەگەڵ خۆمدا دەموت: «مەگەر من بزانم ئەو دوازدە ساڵەی ڕابردووە چۆن دەبرژاو شین و واوەیلای دەکرد، چاوەکانی وەك کانییە کوژراوەکان وشکیان کردووە، ئای لەو هەناسە ساردانەی ساتە خەماوییەکانی دەمەو ئێواران و دەمەو سەحەری! کەسیش نەیتوانی ئەو چاوەڕوانییە دوور و درێژەی پێ لەق بکات... تۆ بڵێی بەرگەی بینینی کتوپڕی ئاوا بگرێ و بتوانێ قسەی لەگەڵدا بکات؟...

کە خەریك بوو هەمدیس دەبووە چنگە ئاوریشمەکە، وەك گوێم لە جریوەی باڵندەیەکی دەنگ خۆش بێ، وتی: «لەمەودوا بەڕۆژیش دێین و لەم ناوانەدا بەئارەزووی خۆمان تەراتێن دەکەین... دەتوانین بۆ لای هەموو کەسێك بچین و قسەشی لەگەڵدا بکەین...».

بەدەم هەناسە بڕکێوە بەئاگا هاتم، شەڵاڵی ئارەق بووم.

چەند جارێ لە نووکەوە خەونەکەم بۆ خۆم گێڕایەوە...

«دێینەوە» ئەو نیوەڕۆیەش کە خواحافیزی لێ کردم هەر وای گوت: «زۆر ناخایەنێت دێینەوە...». من ئەو کاتە نەمزانی چی پێ بڵێم، ئەو لەسەری ڕۆیی:

«مردنەکەی ئەوێم لە ژیانەکەی ئێرەکانە پێ باشترە...».

«بەم قرچەی گەرمای نیوەڕۆیە؟...»

«باشتر کەس شکم لێ ناکات، شەوان ئەم دەوروبەرە دەکەنە تەیمان، هەر ئەوەندە لەو تەپۆڵکانە ئاودیو ببم تەواو...»،

ئاودیو بوو، بەڵام بۆ یەکجارەکی و ئیتر نەگەڕایەوە... ئەوە دوازدە ساڵیشە حەلیمە چاوەڕوانە، کەسیش نەیدەوێرا پێی بڵێ چاوەڕوانییەکی بێهوودەیە... ئیتر چەند جارێك بەڕۆژ و بەشەو، سێبەرە سپییەکانم دەدی، دەهاتن و دەچوون، مقۆمقۆیەکیش کەوتبووە ناو خەڵکەکەوە، کەسیش زاتی نەدەکرد ئاشکرای بکات... بۆ ماوەیەك دیار نەمان، من پێم وابوو دەهاتن بەڵام من نەمدەدین... بیرم دەکردن، جۆری هاتن و خۆپیشاندانەکەیانم بیر دەهاتەوە... هەر شتێکی سپی و بێگەرد و خاوێنم دەدی، بیرم بۆ لای ئەوان دەچوو، بیرم نەبوو ئەوەیان بگێڕمەوە: هەر یەکەم شەو کە خۆیانیان پێ پیشان دام بۆنێکی سەیریان بەو ناوەدا پەخش کرد، کە ڕۆیشتن و بەئاگاش هاتم، ئەو بۆنە خۆشەیان هەر مابوو، پێشتر خەونم بینیوە، بەڵام لە خەونەکانمدا هەستم بە بۆن نەدەکرد، دەڵێن لە خەوندا بۆن ناکرێت، ئەی ئەو بۆنە خۆشە چ بوو ئەوان پەخشیان کردەوە؟ کە جارجار بە ڕۆژیش دەیانبینیم هەر ئەو بۆنە خۆشەیان لێ دێت... دواجار بیرم بەلای دوو شتدا ڕۆیی کە بۆنی ئاوا خۆشیان پێ دەدام... مێزەرە سپییەکەی مەلا غەنی-ی دێکەمان، کاتێ مەلاژن دەیشۆری بە تەنافی حەوشە گەورەکەیاندا هەڵی دەخست، بەپێدزە خۆمان لە تەنافەکە نزیك دەکردەوە، هەر بۆ ئەوەی دەست بەسپیاتی و لووسێتی و پیرۆزیی ئەو مێزەرەدا بهێنین، یەك دوو جاریش بەدەم میزەچۆڕتکێوە زاتمان دەدایە بەرخۆ و چمکێکمان دەگرت و لە لووتی چڵمنمان نزیك دەکردەوە، لە خۆشی ئەو بۆنەدا دەبووراینەوە... یان ئەو بۆنە خۆشەی دوای یەکەم پرشە پرشی پایز، یان کە لە جۆگەلەکەی قەراغ ئاوایی بەڕووتی دەردەچوویت و هەر بە تەڕییەوە لەسەر خۆڵە پەتانییەکەی ڕێگاکە ڕادەکشاین ئاهـ بۆنێکی سەیر ئەو ناوەی دەتەنی! جا ئەمانە، کە پەیدا دەبن لەو جۆرە بۆنە پەخش دەکەنەوە.

بەیانییەکیان هەر لەبەر دەرگای حەوشەکەماندا، یەك دوو گلۆڵە ئاوریشمی سپی و یەك دوو چنگ پەمووی پەڕەکراو، بە بەرچاومەوە بەئەسپایی نیشتنەوە و بەو ناوەدا بڵاوەیان لێ کرد... لەبەر خۆمەوە وتم: دەبێ بۆ کوێ بچن؟!... من سەرسام بووم، هەموو کاتێکیش کە دەیانبینم لە خۆم دەپرسم: تۆ بڵێی خەڵکەکەش وەکو من بیانبینن؟ بیرمە جارێکیان ئاوا جریواندی: «ئێمە شەو و ڕۆژمان بۆ نییە... بەئارەزووی خۆمان یاری بەشوێن و کات دەکەین، لە کاتی خەوتندا بێ یان ساتەکانی ئاگایی، دەتوانین خۆمان

پیشان بدەین، یان ئەوانەی خۆمان دەمانەوێ بمانبینن دەمانبینن» ویستم پێی بڵێم: «دەبا دایکیشت ئاگادار بکەینەوە...»

وتی: «من هێدی هێدی خۆمی لێ نزیك دەکەمەوە، دڵم نایەت دایچڵەکێنم، بەبۆنەی منەوە گەلێ ئازاری چەشتووە، با لەوە زیاتر ئازاری نەدەم... ئێمە لە مەودوا ژیان لەو درك و پەیکۆڵانە ئاڵۆز دەکەین کە کاتی خۆی ڕۆحی ئاوریشمینی ئێمەیان ئاڵۆزاند... ئێمە سێبەری سپین، وەکو خۆت ناوت لێناوین ئاوریشمە سپییەکان و لۆکەی پەڕەکراو و مێزەری مەلا... لە ڕۆح و ویژدانی هەندێ کەس دەئاڵێین، توند ویژدانیان دەجەڕێنین.

ویستم ئەوە بڵێم ئێمە ناترسین با بمانبینن، ئێمە خۆمان بەرەبەرە دەچینە لایان تا ژیانیان لێ هەراسان دەکەین... جەستە دەڕزێ و لەناو دەچێ، بەڵام ئێمە ڕۆحین، ڕۆحێکی بێ گەرد... جەوریان لێ کردووین، ئەوەش جەوری لێ بکرێت بەهێز دەبێت.

ئێمە دەمانەوێت ژیان لەو پەیکەرە بەرینانە، لەو داشی دامە بێ ڕۆحانە شێلوو بکەین... ئەم نیشتمانە خەریکە دەبێتە نیشتمانی پیاوە لووت بەرزە دەسرۆکان... نیشتمانی کاربەدەستە تڕزلەکان... ئەوانەش کە لەگەڵ ئێمەدا بوون و ڕێکەوت نەهاڕان لە بەیانییەوە تا ئێوارە لە دوای عارەبانە دەستییەکانەوە دەڕەمن، یا لە چاپخانەکاندا ڕەمڵ لێدەدەن... ئێوە تەماشای هاتوچۆیان مەکەن.

ئەوانە بورغییەکی ژەنگ گرتووی ئەوسا و ئێستان. ژیان لەوانە تاڵ دەکەین کە لە نزیك و دوورەوە دەستیان هەبوو لەوەی کە ئێمەیان بەقورگی ئەو ئامێرە ترسناکەدا کردو هاڕیمانی، دەبێ ئەوەش بزانن تا ئێستاش هەر دەمی کردووەتەوە... ئەوانەی لە مردنی ئێمەدا چۆپییان گرت و ئێستاش بەری ڕەنجی ئێمە دادەماشن، نەتبینیوە کە پارووە چەورەکانیان دەجوون لە لا لغاوەیاندا خوێن دێتە خوارەوە نابینی؟! تۆ جلە بریقەدارەکانیان بگوشە، خوێنیان لێ دەچۆڕێ...! گڤەی ئوتۆمبێلەکانیان خرمە و قرچەی ئێسکی ئێمەمانانە ورد و خاش دەبێ... بۆچی ئێوە ئەمە نازانن؟!... تۆ تەماشاکە چۆن بەهاتنی سێبەرە سپییەکان زەندەقیان چووە، هەواڵی هاتنی ئێمە ڕەنگی پێ نەهێشتوون... ئەوە یەکێکیان هات، دە تۆ هیچ مەکە هەر گوێی بۆ شل بکە و هیچی تر... بەرە بەرە نزیك بووەوە، ترس و شپرزەیی لێ دەتکا، بێ ئەوەی لێی بپرسم، خۆی دەستی بە ڕشانەوە کرد: «هاتووم چارەیەکم بکەی... من دەزانم هەموو کردەوەکانی خۆمە و بەرپێم دەگرن... من خێزانێکم لە شیرین خەودا ئاگردا بۆ ئەوەی بیانگرم و بەدەستیانەوە

بدەم!! بۆیە ئەو تارماییيە سپییانە خەویان لێ حەرام کردووم، تۆ قەت، سێبەری سپیت بینیوە؟ دە ئەو سێبەرە سپییانە کە هەر لە کەفێکی زیوین دەچن و دواجاریش دەبنە بنیادەمێکی ئاسایی، ناهێڵن، هەر هیچ ناهێڵن بخەوم، من کە ئێستا باسیان دەکەم موچڕکی ترس جەستەم دادەگرێت... بەئاستەم لە ئاسمان دادەبەزن، من ئیتر لە جووڵە دەکەوم، دەبمە پەیکەرێك لە بەرد، تەنیا هەناسەکەم دێت و دەچێ... هەر من بەتەنیا نەمبینیون، ئەو کابرایە دەناسی کە تاقانەکەی پوورە حەلیمەی لە ئەشکەوتەکە دەرهێنا؟. دوێنێ هاتبووە بن دەستمەوە وتی: «شتێکت بۆ دەگێڕمەوە بۆ کەسی باس نەکەیت. تارمایی سپی پەیدا بووە... بۆ کوێ بڕۆین؟.

هەموو شەوێك گۆڕەوشارم دەدەن. وام لێهاتووە حەز ناکەم بخەوم، خەوم لە خۆم زڕاندووە، نابینی چیم لێهاتووە؟ چاوم بووەتە دوو گۆل خوێن... هەر ئەوەندە چاوم لێك دەنێم لێم دەئاڵێن. وەك پووشێك بۆ حەلحەلەی ئاسمانم دەبەن، لەپڕ بەو بانەوە دەستم لێ بەردەدەن، ئیتر دێمە خوارەوە، پڕ بەدڵ حەز دەکەم بکەومە سەر تاوێرو گا بەرد، بەسەر لەتە شووشە و پارچە تەنەکەی ڕەنگاوی، تەنیا ئەو هاتنە خوارەوەیە نەبینم، کەچی هەر بەردەوام دێمە خوارەوە، من لە هاتنە خوارەوە زۆر دەترسم، ئێستا کە بۆ تۆ دەدوێم، هەر بەرەوخوار دەچم، ترسی ئەو هاتنە خوارەوەیەم لە کەوتن بەسەر گوێزاندا پێ سەختترە». هەر ئەوەندەی وت و ڕۆیشت، لەسەر یەکە بەملاو بەولادا ئاوڕی دەدایەوە... بەهاتن و پەیدابوونی ئەو سێبەرە سپییانە، خەڵکانێکی زۆر ئومێد لە دڵیاندا چرۆی کردووە.

زۆریش شپرزە بوون، بەتایبەتی ئەوانەی لە پڕێکدا لە خۆشیان سەرسامی ئەوەن چۆن و چی سیحرێك وای کردووە بەری ڕەنجی ئەوانە بۆ ئەمان بێ... بەڵام ئەوەی زۆر گەشابوونەتەوە، هەموو پوورە حەلیمەکان و منداڵە ئێسك سووکەکان بوون، کە دەمزانی هەموو ڕۆژێ یەکتر دەبینن...

ئاداری٢٠٠٠ دووز

گورگی ڕەش و گورگی بۆز و گورگی شین

«خۆزی یەکێك دەبوو، بە کامی دڵ. گوێی بۆ شل دەکردم، تا لە ئەگەری هەڵکردنی گێژەڵووکەیەکم ئاگادار دەکردەوە...».

نازانم بە کێ بڵێم و چۆنی بسەلمێنم ڕووشی ئەمجارە لەگەڵ ئەو بەڵاو کارەساتانەی لەمەوپێش بەراورد ناکرێ. بڕواش ناکەم هەر من دەرکم بەو مەترسییە کردبێ یا هەڵکردنی کێژەڵووکەیەکی لەم جۆرە هەر لە خەیاڵ و ختوورەی مندا بێ... هەر کە دەکەوێتەوە بیرم و دیمەنی ئەو ساتانە دێتە بەرچاوم، تەزوویەکی ساردم پێدا دەکەوێ. دڵنیام کەسانێکی تریش، هەڵکردنی گێژەڵەیەکی ئاوایان لێ بووەتە بار و مۆتەکە، ئەی بۆ کەس بەدەنگێکی زوڵاڵ ئەو مەترسییە ڕاناگەیەنێت... هەر دوێنێ بوو، لە قەراغ شەقامەکەدا چاوەڕێی یەکێکم دەکرد. بەتەنیشتمەوە دوو کەس بەهێمنی بۆ یەك دەدوان... گوێم لێ ڕانەگرتن، بەڵام دەمبیست چی دەڵێن، زۆرم پێ سەیر بوو، یەکێکیان ئاوا دەدوا:

«ئاگر لە جیاتی «با» هەڵدەکا

(هیچ ڕێگایەك ناتباتە بانە)

(ڕووبارەکان خوێنن، شەپۆڵ دەدەن)

(ڕێگاکانیش دەتوێنەوە).

........................»

بە من وا دەهات باس لە مەترسییەکەی من دەکەن!!

بە تیلەی چاو تەماشام کردن، ئەوەی گوێی شل کردبوو، ڕەنگی بزڕکا، بەئەسپایی، وەك بۆ خۆی بدوێ و بێ ئەوەی تەماشای بکات:

«ئەمەی تۆ دەیڵێی ڕۆژی قیامەتە....!!».

سەیرە... پێش ئەوەی گوێم لەو دووانەش بێ، هەموو شەوێ بەدەم غایلە و خەیاڵاتەوە کە وەنەوز دەمباتەوە، دەچمە ناو دیمەنێکی ئاواوە. کتومت لە قسەکانی ئەم کابرایە دەچێ... هەمدیس دەبینم کاکی بەکاکییەکەی لای خۆمان... هەمیسان کەسی تێدا نەماوە، لە ناو خەونەکەدا خۆم بەخۆم دەڵێم: «ئەم کارەساتە ساڵ بەر لە ئەمڕۆ ڕووی داوە، بۆ ئێستا دەیبینم»... لەپڕ ئەو جۆگەلەو ڕووبارە وشکانە لرفەی خوێنیان پێدا دێ.

«با» کە دەبێ بە گڕ، هەرچی هەناسە هەڵدەمژێ گڕ دەگرێ!... دوانەکەی تەنیشتم، وەك من چاوەڕوانن، ورتەیان لەخۆ بڕیوە، هەست دەکەم، ترسێکی سارد ناخیانی تەزاندووە... من ئەم ترس و بیمە لە ڕوانینی خەڵکانێکی زۆر دەبینم، زیاتر نهێنی و شارەزایی ترسەکە گێژی کردوون... تۆ بڕوانە... ڕوانینەکانیان، لە ڕوانینی باڵندەیەکی بەتەپکەوەبوو دەچێ، لە ئاستێکدا ئۆقرە ناگرێ... ترس ... ترس ماڵی کردووە لە دڵیاندا دڵەڕاوکێ کنەیان لێ دەکا.

تاك و تەراش هەن، دەچنە بن دەستی یەکترەوە دەپرسن: ئەگەر ئاهەنگی خوێن دەستی پێکرد چی بکەین!!...

هاوڕێیەکم کە ساڵانێکی دوور و درێژ خەریکی ئەوەیە کارەسات و خەونەکان دەکا بە حەکایەت، ڕووم لێ نا: «خۆزی یەکێك دەبوو هەر نەبوایە گوێی لەو خەونە ئاجروباجرانەم دەگرت کە شەو نییە نەیانبینم... من بەخێریان لێك نادەمەوە...»

«قوربان هەر ئەوەیە کە باسی لێوە دەکەی... هەر بەتەنیاش نیت ئەم خەمەت لە کۆڵ نابێ...»

لەم زەمانی بێ دەنگییەدا دەنگکردن بە وڕێنە دەژمێررێ، ئەگەر پێشتر گوێمان لە ئەگەری ڕوودانی مەترسییەکان بگرتبایە کارەساتەکانیش کەم دەبوونەوە... نزیکەی نیو سەدەیەکیش لەمەوبەر، شاعیرێکی سۆفی مەشرەب، لە کونجێکی تاریکی (ئیمام قاسم) بەتەنیا ژیا و بەتەنیاش مرد... ئەویش ئاوا ساڵانێکی تەمەن خەمێکی گەورەی لە کۆڵ نابوو، لە گێژەڵووکەیەکی بێ ئامان دەترسا لە ناکاودا هەڵکا، ئەویش تامرد بەدوای یەکێکیدا دەگەڕا ختووره ترسناکەکانی خۆی بۆ بڵێ و ئاشکرای کا، بەڵام لە شەوێکی گەرمای هاوینی ئەو شارەدا بۆنی خوێن و نەوتی شار خنکاندی...»

«لێرەدا لە خەونە ئاجروباجرەکانی من دەچێ...»

«... بەڵێ خوێن و نەوت شاری خنکاندن و چۆڵ و هەراسانی کرد... ئا لەو شەوەدا، کاتێك مانگ لەو دیو (قەڵاوە) ئاوابوو، ئەمیش ماڵئاوایی کرد، مەترسییەکەشی لەسەر پارچە کاغەزێك لە ژووری سەریەوە دانرابوو...

ئەو باسی ئەو ئەو گێژەڵووکە و ئاگر و ماگری نەکردبوو ئاوای نووسیبوو:

«گورگە بۆز و گورگە شین و گورگە ڕەش چووەتە مەڵاس) ئێستاش ئەو «گورگانە» هەر لە مەڵاسدان هەمیشە دەمیان داپچڕیوە، کەڵبەمان لێ دەسوون تامەزرۆی خوێنی ئێمەن،

نابینی لیك بەلالغاوەیاندا چۆڕاوگەی بەستووە، زبانیان هەر لە كێردێكی ئاسنی داخبوو دەچێ، مرخیان لێمان خۆش كردووە.

تۆ مەترسییەكە لە ڕوانینەكاندا دەبینی لە ڕەنگی بزركاویاندا دیارە، من لە گەمژەیی هەندێك و لە بێ دەربەست بوون و كەم تەرخەمی هەندێكی تردا دەیبینم.

«ئەوەتا تۆش خەمی هەڵكردنی گێژەڵووكەكەو مەترسییەكەیت لە كۆڵ ناوە...».

«دە باشە من گوێت لێ دەگرم بۆ منی بگێڕەوە... دەبمە تەتەر بۆ دار و بەردی ئەم پێدەشتەی دەگێڕمەوە، دەبمە تیترواسكەی ئەو دەشتە كاكی بەكاكییەی لای خۆمان و دێ بەدێ هەر دەزریكێنم تا مەترسییەكەیان پێ ڕادەگەیەنم... بۆ دار و بەردی ئەو ناوانەی دەگێڕمەوە... بۆ خاك و خۆڵ و زیخ و تاوێر و كەسەگڵی دەگێڕمەوە، مادام دەڵێی كەسم دەست ناكەوێ، بۆ منی بێژە، پێت سەیر نەبێ كە دەڵێم بۆ بەرد و تاوێرەكانی هەڵدەڕێژم... من ڕووداو و كارەساتە دڵتەزێنەكانی لەمەوبەری خۆمانم لەوانەوەی گوێ لێ بووە!!... بڕوا ناكەی؟!

حەز دەكەی خۆت بچۆوە ئەو پێدەشتە، من بۆ خۆم زۆر جارم تاقی كردۆتەوە... سەردەمانێك لەمەوبەر بوو... مەبەستم ئەو ڕۆژە شوومانەیە كە ئەو بنارەی لای خۆمان قەرەی تێدا نەمابوو، ئەویش لە پاش ئەو گێژەڵووكەیە كە هەڵی كرد و دار و بنجكی لە ڕەگەوە دەرهێنا...

سەرم دەخستە سەر خشت و دار و پەردووی ماڵە خاپوور كراوەكانەوە، گوێم لە هاوار و نركە و قیژەی ئافرەت و منداڵ دەبوو، بەرگەی ئەو قیژە و گریانەم نەدەگرت، سەرم لەسەر خشت و خۆڵەكە بەرز دەكردەوە، هەستم دەكرد، ڕوومەتم تەڕە... نەمدەزانی فرمێسكی گریانی ئەو منداڵ و ئافرەتانە بوون یان من خۆم بووم دەگریام...

كە بەمن بڕوا ناكەی، خۆت بچۆ گوێ لە تاوێرێكەوە بنێ، گوێ بنێ بەپنچگێكەوە. بزانە چی دەژنەوی، لە كەندرێكدا پاڵ بكەوە، سەر بنێ بەسەر زەوییەكەوە، پێت دەڵێ چەند كەسی تێدا زیندە بەگۆڕ كراوە.

خۆت ئەگەر بێت و عەشقێكی دەروێشانەت لەگەڵ شوێن و كەسەكانیدا هەبوو، ئەوا نەك هەر گوێت لە دەنگەكان دەبێت، لەوانەیە بەچاویش دیمەنەكان ببینی!!. گرنگیش نییە، كەی لە چی ساڵێكدا ڕوویان داوە، هەر دێتە بەرچاو... هەموو ئەو خەلیفە و شا و سوڵتانانە دەبینی كە تینوویەتییان بە خوێنی ئێمە شكاند.

ئەو جەندرمە ئەرتەش و سەربازە شیرو ڕەخش و ڕم و پاچ بەدەستانە بە بەرچاوتەوە دێن و دەچن، دەبینی کچە جوان و سەنگینەکانیان پێش خۆیان داون... وا پیرەژنێك دەپاڕێتەوە تاقانەکەی نەکوژن... هەموو ئەو مەنجەنیق و تانك و فڕۆکانە دێنە بەرچاو، گەر بەڕوونی و ئاشکراش نەیانبینی ئەوا وەك لە نزیکتەوە بن، گرمە و ناڵە و زرمەیانت دێتە بەرگوێ...».

«ناڵێم... ئەوەتا تۆش وەکو من دەڕوانیتە مەترسییەکە، دەزانی ئەوانەی لەودیو کێوی قاف و سەحرای بەڵخ و سەمەرقەند و لە پشتی چیای جوودەوە هاتبن یان لەم بن دەستەوە بێن، یەك کاریان ئەنجام داوە... ئەوانەی دوو تۆنێلە نهێنییەکەی ناو قەڵای «ئەرابخا»یان لە خوێنی دانیشتووانەکەی پڕکرد، چ فەرقیان هەبوو لەگەڵ ئەوانەی هاتن و لەناو ئاتەشکەدەکانی خۆماندا سووتاندنیانین؟ یا کتومت ئەوانە نین کچە جوان و سەنگینەکانی ناو قەڵا و دەوروبەری و ئاواییەکانی ئەو پێدەشتانەین بەزۆر جارێك سواری گالیسکەکانی نارامسین و جارێك سواری «زیلەکانی» سوپای «سەرکەوتوویان» کردن؟...».

«دە باشە... ئەگەر ناتەوێ بێی بۆ منی بگێڕیتەوە، ئەوا لەبەر خۆتەوە بیڵێ... ئەو کاتە «با» بۆ ڕەدو دوندی دەبا، ڕوو دەچێتە کەندڕ و درزی خاکەوە، بە بنجك و تاوێر و بەردەوە وتەکانت دەلکێن، ون نابن، نافەوتێن...

کاتێك نەوەیەك پەیدابوون فێری گوێگرتن بوون لە خاك، گوێیان بۆ خاك ڕادا ئەو کاتە مسۆگەر دەرك بە مەترسییەکانیش دەکرێ، سڵ لەوانە دەکەینەوە کە خۆیان بۆمان مەڵاس داوە»

«ئەمانە کە تۆ باسیان دەکەیت. بوونەتە دیرۆك و بیری کەم کەسی ئەو ڕۆژگارە دەکەون، ئەگەر بەهەند وەربگیرایەن مەترسییەکانیش کەمتر دەبوونەوە... تۆ بۆ باسی ئەمڕۆ ناکەی؟ وا «ننکال» و «ننورتا» و «ئەهریمەن» خواوەندی شەڕ و کوشتن و وێرانی لە دەوروبەرماندان... من دەزانم لە نەدرکاندنی ڕاستییەکاندا مانگ دەتۆرێ، پەپوولەکان بەکۆمەڵ سەری خۆیان هەڵدەگرن، ڕۆحە سپییەکانمان لێ زیزن... وا کەسێك نییە گوێم بۆ ڕادا، دەبا هەر نەبێ بارخ دیمەنە ترسێنەرەکانی دوێنێ نزیك لە بیر نەکەن... دڵدانەوە دڵنیایی نییە... دیمەنەکان زۆرن، یەك دووانیان نموونەی خەروارێکە... حەشاماتێکی زۆر ڕیز کراون، لە لێوار چاڵێکی نیو مەتری وەستێنراون، لەوسەرەوە تەقە دەست پێ

دەکات، هەر تەقەو یەکێك... کوێرە دێیەك تەنیا پازدە لاوی تێدایە لەناو کەندرێکدا تەنیا دەستڕێژێکیان لێ دەکرێ.

لەناو زیندانێکدا، کچێکی جوان، سێ حەیتە ڕووتی دەکەنەوە.

ئاوا هەندێك لەو مەترسییانەم لەلای تۆ درکاند... زۆری دیکەی ماوە، بەڵام با جارێ هەر ئەوەندە بەس بێ...*

ئاداری ٢٠٠١ هەولێر